

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Informacja dotycząca wydatkowania przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w 2021 roku

Sporządzona na podstawie sprawozdań za 2021 rok
zamieszczonych
w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Warszawa, grudzień 2022 roku

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Organizacje pożytku publicznego.....	3
2.1. Status organizacji pożytku publicznego	5
2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego	5
2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego.....	8
2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2021 rok	10
2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania.....	10
2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego	12
2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem	14
2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego.....	16
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok	21
2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok	25
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze.....	28
2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego	30
2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego	31
2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.....	31
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	35
3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	39
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów	39
3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	42
3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku dochodowego osób fizycznych.....	43
3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego	50
3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	52
4. Wnioski.....	56

1. Wstęp

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, w myśl art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.), dalej jako ustawa, sprawuje nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego w zakresie prawidłowości korzystania przez organizacje pożytku publicznego z uprawnień oraz wywiązywania się z obowiązków i wymogów określonych w ustawie. Jednym z uprawnień organizacji pożytku publicznego, zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy, jest możliwość otrzymania od podatników 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, dalej jako 1% podatku. Analiza wykorzystania środków z 1% podatku stanowi więc realizację jednego z głównych elementów nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego.

Mając na uwadze wymóg określony w art. 27 ust. 4 ustawy, sporządziliśmy niniejszą *Informację dotyczącą wydatkowania przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w 2021 roku* dotyczącą w szczególności wykorzystania przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku w 2021 roku, którą zamieściliśmy na stronie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, dalej jako NIW-CRSO. Uwzględnia ona dane zawarte przez organizacje pożytku publicznego w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych z ich działalności, a także w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2021 roku (z rozliczenia za 2020 rok)* przygotowanej przez Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów. Przedstawia ponadto charakterystykę organizacji pożytku publicznego pod względem statystycznym, finansowym, w tym ich liczbę w podziale wg formy prawnej, podziału terytorialnego, sfer działalności pożytku publicznego, w jakich realizują działalność statutową, oraz dane finansowe, a także informacje dotyczące pracowników i wolontariuszy.

Informacja zawiera również analizę prawidłowości wydatkowania w 2021 roku środków finansowych pochodzących z 1% podatku opartą na danych pochodzących z przekazanych przez organizacje pożytku publicznego sprawozdań merytorycznych, w tym analizę finansową dotyczącą m.in. kwot uzyskanych z tego podatku przez organizacje na przestrzeni lat, przychodów i kosztów organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku oraz wnioski w zakresie wykorzystania 1% podatku przez organizacje pożytku publicznego.

2. Organizacje pożytku publicznego

Działalność organizacji pożytku publicznego w Polsce, w tym ramy prawne ich działania, określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.). Ustawa reguluje przede wszystkim zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy, które działają w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tego typu organizacji.

Poniżej przedstawiamy katalog regulacji prawnych dotyczący działalności pożytku publicznego:

- ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. *o Krajowym Rejestrze Sądowym* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1683, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1800, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 931, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1452, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2142, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1125, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 111, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2022 r. *o obronie Ojczyzny* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2305)
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 885),
- ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 372, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1722),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1899, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1124, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 984),
- ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 888, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1672),
- ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. *o sporcie* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1599),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230),
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 479, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 593, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. *w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego*

oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061),

- rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 283, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2054),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzenia, zatwierdzenia, udostępnienia i przekazania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań lub informacji (Dz. U. poz. 561),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie określenia innego terminu w zakresie zamieszczenia przez organizacje pożytku publicznego sprawozdania merytorycznego z działalności i sprawozdania finansowego w 2022 roku (Dz.U. poz. 797).

2.1. Status organizacji pożytku publicznego

2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacją pożytku publicznego (także jako OPP) może być organizacja pozarządowa (w tym stowarzyszenie i fundacja), osoba prawna lub jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. OPP mogą być również podmioty, takie jak spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Warto zaznaczyć, że organizacjami pożytku publicznego nie mogą być jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe oraz fundacje utworzone przez partie polityczne.

Organizacje pozarządowe oraz pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, spełniające wymagania określone ustawą, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania tej informacji do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Status taki mogą uzyskiwać zarówno organizacje zarejestrowane w KRS, np. fundacje czy stowarzyszenia, jak również te, które nie podlegają obowiązkowemu wpisowi do KRS, lecz rejestrowane są w innych rejestrach, np. ewidencja starosty, w której są uczniowskie kluby sportowe.

Ww. podmioty, aby uzyskać status OPP, muszą spełniać łącznie następujące wymagania określone w art. 20 ustawy:

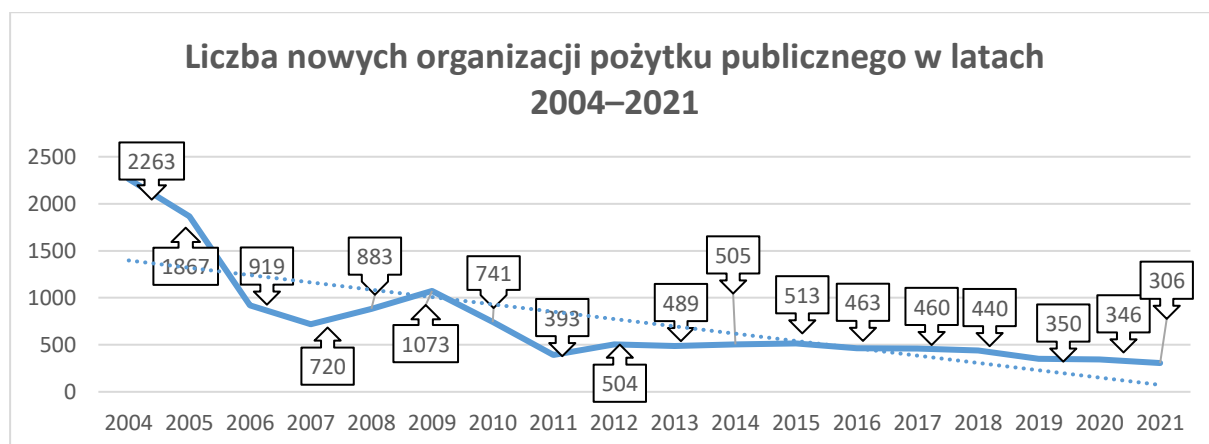
- prowadzić nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa,
- nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznaczać na działalność pożytku publicznego,
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:
 - nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej;
 - nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
 - mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni,
- posiadać statut lub inny akt wewnętrzny, w którym przewidziane są ograniczenia dotyczące wykorzystywania majątku organizacji oraz dokonywania zakupów od podmiotów związanych z członkami organizacji,
- prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,
- członkowie organu zarządzającego, jak również organu kontroli lub nadzoru nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

W przypadku stowarzyszeń działalność pożytku publicznego nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz członków stowarzyszenia.

Status organizacji pożytku publicznego organizacje mogły uzyskać po raz pierwszy w 2004 roku. Na dzień 31 grudnia 2021 roku status organizacji pożytku publicznego miało 9 937 organizacji.

Po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 liczby organizacji pożytku publicznego w ostatnich latach zauważalna jest tendencja spadkowa organizacji uzyskujących status OPP każdego roku. Od 2015 roku liczba organizacji, które w danym roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego zmniejszyła się o 207 organizacji. W porównaniu do 2020 roku liczba organizacji, które otrzymały status organizacji pożytku publicznego w danym roku, jest mniejsza o 40 organizacji. Z 306 nowych organizacji pożytku publicznego w 2021 roku dwie przestały nimi być w 2022 roku. Tak szybka utrata statusu OPP najczęściej była związana z przyznaniem przez pomyłkę tego statusu przez sąd. Z rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami organizacji pozarządowych wynika, że możliwość otrzymania środków z 1% podatku nie jest już takim bodźcem dla organizacji pozarządowej, aby wystąpić do sądu rejestrowego z wnioskiem o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Dynamika przyznawania statusu organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2021 prezentuje się następująco:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 1. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w latach 2014–2021

Środki z 1% podatku nie stanowią już głównego źródła finansowania działalności większych organizacji, natomiast dla mniejszych podmiotów ich wysokość często nie pokrywa kosztów zatrudnienia osoby do prowadzenia biura czy zatrudnienia księgowego, który sporządziłby prawidłowo sprawozdanie finansowe i nadzorował wypełnienie obowiązków sprawozdawczych. Wydaje się, że część organizacji rezygnuje ze starań o ten status z uwagi na:

1. otrzymywanie środków 1% podatku przez większe organizacje, którym łatwiej jest dotrzeć z informacją do podatników, którzy mogliby przekazać organizacji te środki,
2. mniejsze zainteresowanie podatników działaniami organizacji na rzecz: rewitalizacji (pięć wskazań w sprawozdaniu merytorycznym za 2021 rok), działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa* (siedem wskazań), promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą (10 wskazań), upowszechniania i ochrony praw konsumentów (11 wskazań), działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn (15 wskazań).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 2. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2021 roku

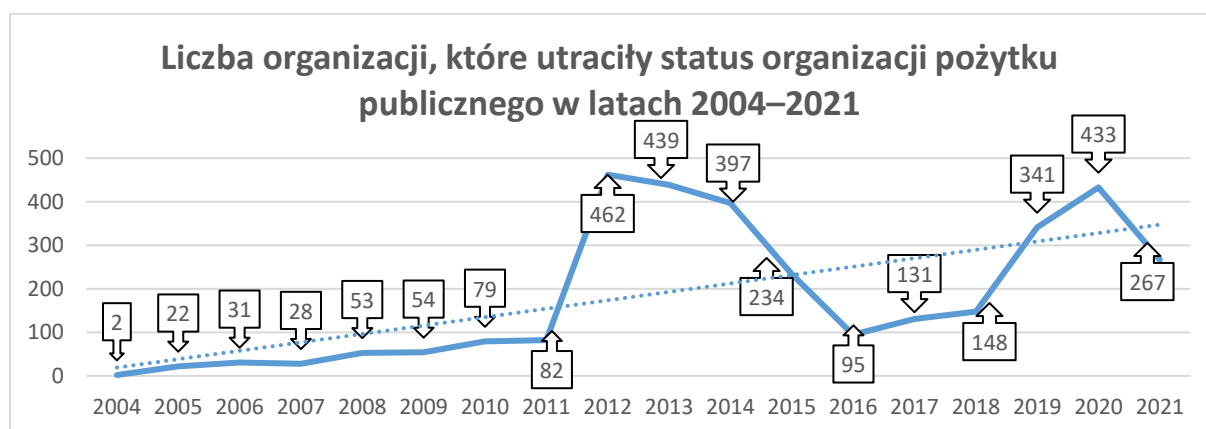
Gdy przyjrzymy się bliżej liczbie nowych organizacji pożytku publicznego w 2021 roku w podziale na poszczególne miesiące, zauważymy, co prezentuje wykres 2, że liczba ta utrzymywała się na równym poziomie między marcem a wrześniem, gdy status otrzymało miesięcznie od 18 do 23 organizacji. Najwięcej organizacji uzyskało status w listopadzie (48), czyli przed opublikowaniem na stronie NIW-CRSO wykazu OPP uprawnionych do otrzymania 1% podatku w następnym roku, w grudniu (34), lutym (30) i styczniu (28). Prawdopodobnie duża liczba organizacji, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego na początku i na końcu 2021 roku oznacza, że część wniosków organizacji o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego sądy nie rozpatrzyły do końca grudnia roku poprzedniego. Analogiczna sytuacja miała miejsce w 2020 roku. Z kolei duża liczba organizacji, które otrzymały uzyskały status OPP w grudniu 2021 roku oznacza, że wiele wniosków było składanych w ostatniej chwili i nie wszystkie sądy rejestrowe zdążyły rozpatrzyć dokumenty do 30 listopada.

2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacja pożytku publicznego traci status OPP z chwilą wykreślenia przez sąd rejestrowy z Krajowego Rejestru Sądowego informacji o spełnianiu wymagań określonych w art. 20 ustawy, stanowiących podstawę przyznania statusu organizacji pożytku publicznego. Organizacja pożytku publicznego, w stosunku do której właściwy sąd rejestrowy wydał postanowienie w sprawie wykreślenia statusu organizacji pożytku publicznego:

1. informuje Dyrektora NIW-CRSO o wysokości niewydatkowanych na dzień wydania tego postanowienia środków finansowych pochodzących z 1% podatku, w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego postanowienia,
2. przekazuje niewydatkowane na dzień wydania ww. postanowienia środki finansowe pochodzących z 1% podatku na rzecz Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

Z danych pochodzących z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w latach 2004–2021 najwięcej organizacji straciło status organizacji pożytku publicznego w 2012 roku – 462, a najmniej w 2004 roku – 2, co obrazuje wykres 3. Od 2012 roku liczba organizacji, które utraciły status OPP, spadała aż do 2016 roku, po czym znowu zaczęła wzrastać, osiągając w 2020 roku poziom 433 organizacji.

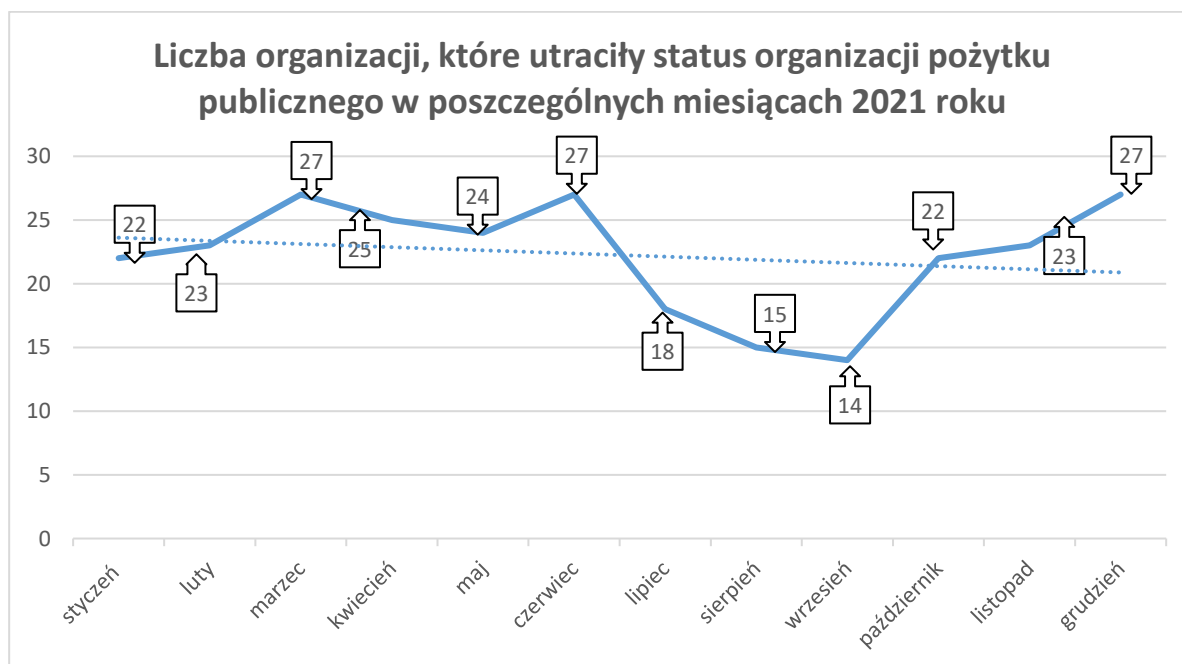

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 3. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2021

W stosunku do poprzedniego roku, tj. 2020 roku, liczba organizacji, które straciły status OPP w 2021 roku, spadła do 267. Niezależnie od powyższego linia trendu wskazuje na tendencję wzrostową, jeśli chodzi o liczbę organizacji, którym została wykreślona informacja o posiadaniu statusu organizacji pożytku publicznego.

W 2021 roku najwięcej organizacji utraciło status OPP w drugim i ostatnim kwartale (kwiecień – 25, maj – 24 i czerwiec – 27 oraz październik – 22, listopad – 23, grudzień – 27), a najmniej – w trzecim kwartale (lipiec – 18, sierpień – 15 i wrzesień – 14). Jedna organizacja straciła status organizacji pożytku publicznego w grudniu 2021 roku, a następnie ponownie uzyskała status w maju 2022 roku, dlatego nie traktujemy jej jako organizację, która utraciła status organizacji pożytku publicznego. Rozkład dotyczący utraty statusu organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach przedstawia wykres 4.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 4. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2021 roku

Zmniejszenie liczby organizacji, które utraciły status OPP w 2021 roku, prawdopodobnie jest związane z mniejszą liczbą wniosków, które Dyrektor NIW-CRSO skierował do sądów, dotyczących pozbawienia organizacji statusu organizacji pożytku publicznego, w szczególności ze względu na brak zamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Widoczna jest także niewielka tendencja spadkowa w podziale miesięcznym, z jednostkowym wzrostem w listopadzie i grudniu. Wzrost liczby organizacji, które straciły status organizacji pożytku publicznego w dwóch ostatnich miesiącach 2021 roku, ma prawdopodobnie związek z trybem pracy sądów, które chcą jak najwięcej spraw zakończyć przed końcem roku.

2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2021 rok

2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania

Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości na koniec grudnia 2021 roku status organizacji pożytku publicznego posiadało 9 937 organizacji, przy czym obowiązek sprawozdawczy wypełniło 9 286, co stanowi 93,45% organizacji zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań za 2021 rok (stan na 6 grudnia 2022 roku).

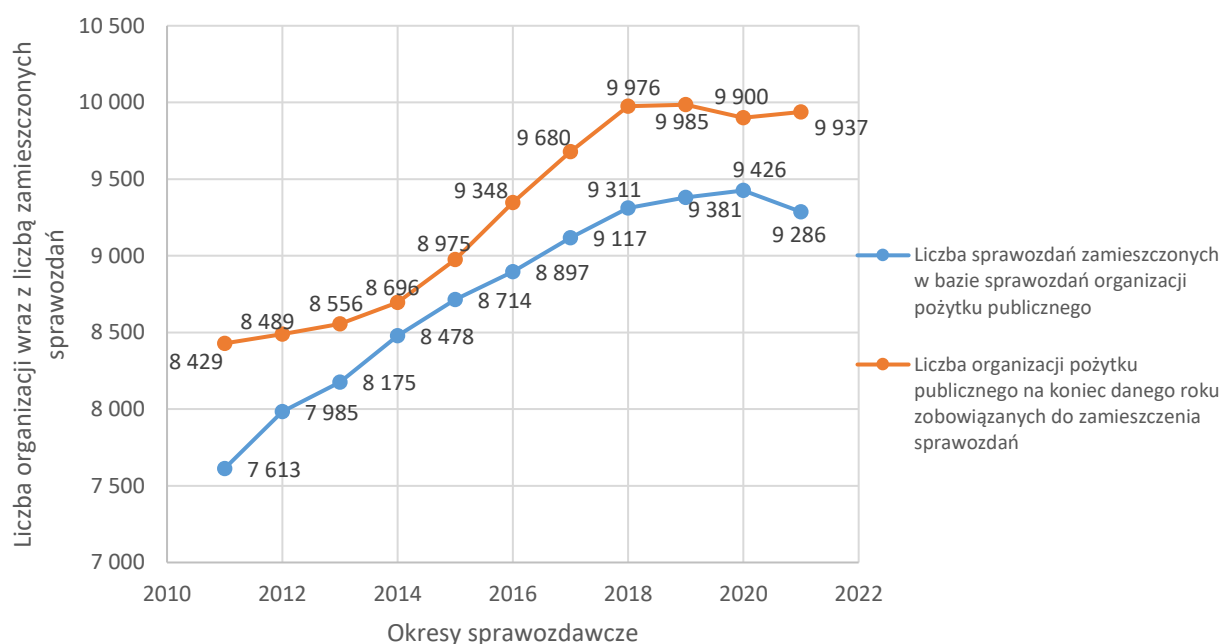
Poniższe zestawienie oraz wykres przedstawiają liczbę zamieszczonych sprawozdań w bazie sprawozdań OPP oraz liczbę organizacji pożytku publicznego, które posiadały status OPP na dzień 31 grudnia danego roku i były zobowiązane do zamieszczenia sprawozdań. Wykazana obecnie mniejsza liczba zamieszczonych sprawozdań za 2021 rok wynika z tego, że część organizacji wypełnia obowiązek sprawozdawczy po terminie, więc liczebność tych sprawozdań zapewne wzrośnie, jak to zdarzało się w poprzednich latach. Poza tym do zamieszczenia sprawozdań zobowiązane są również organizacje, które mają otwartą likwidację lub ogłoszona jest ich upadłość. Sądy rejestrowe, na podstawie art. 22 ust. 5 ustawy, powinny z urzędu w takich sytuacjach pozbawiać te organizacje statusu organizacji pożytku publicznego, jednakże praktyka wskazuje, że przepis ten nie zawsze jest stosowany.

Rok	Liczba sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego	Liczba organizacji pożytku publicznego na koniec danego roku zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań	% zamieszczonych sprawozdań
2011	7 613	8 429	90,32
2012	7 985	8 489	94,06
2013	8 175	8 556	95,55
2014	8 478	8 696	97,49
2015	8 714	8 975	97,09
2016	8 897	9 348	95,18
2017	9 117	9 680	94,18
2018	9 311	9 976	93,33
2019	9 381	9 985	93,95
2020	9 426	9 900	95,21
2021	9 286	9 937	93,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 1. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011– 2021 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego ogółem w latach 2011–2021 a liczba organizacji pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 5. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2021 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

W tym miejscu warto podkreślić, że niektóre organizacje wiążą status organizacji pożytku publicznego tylko z możliwością otrzymywania 1% podatku. Gdy organizacja nie jest uprawniona do otrzymania 1% podatku, często sądzi, że nie dotyczy jej obowiązek sprawozdawczy. Z powyższych danych wynika, że nieznacznie zmniejszyła się liczba zamieszczonych sprawozdań za 2021 rok w porównaniu do liczby zamieszczonych sprawozdań w roku poprzednim. Jednakże dane dotyczące poprzednich lat zostały uaktualnione na dzień przygotowania zestawienia do niniejszej informacji, dlatego faktycznie zwiększyła się liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji za poprzednie lata z uwagi na zamieszczenie zaległych sprawozdań. W porównaniu danych dotyczących zamieszczonych sprawozdań na ostatni dzień sprawozdawczy liczba sprawozdań za 2021 rok zwiększyła się w stosunku do liczby sprawozdań za 2020 rok zarówno w przypadku organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (termin do 17 października), o 95 organizacji, jak i organizacji, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy (30 listopada), o 113 organizacji. Niezależnie od powyższego nadal część organizacji nie zamieściła sprawozdań za 2021 rok, pomimo że Minister Finansów pod koniec pierwszego kwartału 2022 roku wydał rozporządzenie wydłużające termin sporządzenia i zatwierdzenia sprawozdania finansowego o trzy miesiące¹, a Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego przedłużył o trzy

¹ rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określania innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzenia, zatwierdzenia, udostępnienia i przekazania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań lub informacji (Dz. U. poz. 561)

miesiące, tj. do 15 października 2022 roku, termin zamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań OPP dla organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z kalendarzowym².

2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego

Formy prawne organizacji pożytku publicznego są ograniczone ustawowo do organizacji pozarządowych, tj. stowarzyszeń i fundacji, oraz podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4 ustawy, czyli osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy *o sporcie*, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

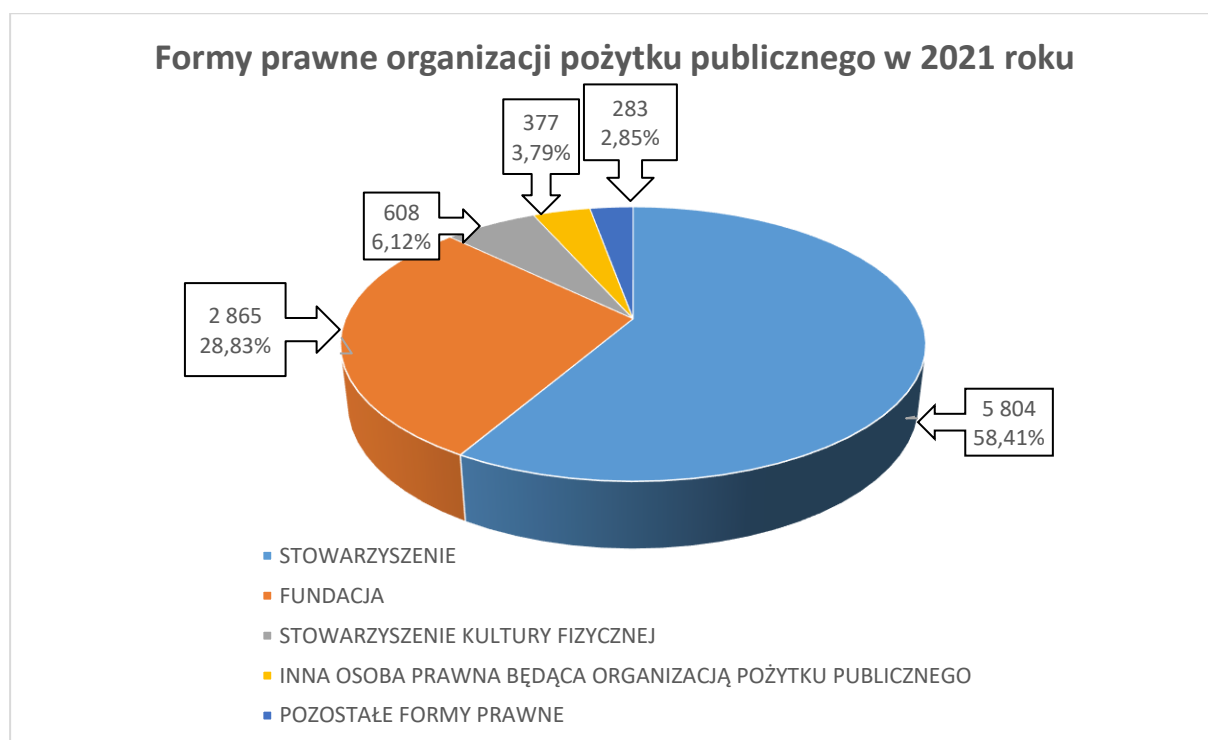
Poniżej przedstawiamy zestawienie form prawnych organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2021 roku oraz wykres 6, z których jednoznacznie wynika, że dominującą formą prawną wśród organizacji pożytku publicznego w 2021 roku, podobnie jak w ubiegłych latach, były stowarzyszenia i fundacje. Stanowiły one łącznie 87,24% wszystkich podmiotów (9 937 organizacji), w tym 58,41% stowarzyszenia (5 804 organizacje) i 28,83% fundacje (2 865 organizacji).

Forma prawna	Liczba organizacji
STOWARZYSZENIE	5 804
FUNDACJA	2 865
STOWARZYSZENIE KULTURY FIZYCZNEJ	608
INNA OSOBA PRAWNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	377
ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ	57
KOŚCIELNA OSOBA PRAWNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	57
NIE POSIADAJĄCA OSOBOWOŚCI PRAWNEJ INSTYTUCJA KOŚCIELNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	46
ZWIĄZEK SPORTOWY	31
NIE POSIADAJĄCA OSOBOWOŚCI PRAWNEJ ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO	26
SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	22
STOWARZYSZENIE KULTURY FIZYCZNEJ O ZASIĘGU OGÓLNOKRAJOWYM	18
JEDNOSTKA TERENOWA STOWARZYSZENIA POSIADAJĄCA OSOBOWOŚĆ PRAWNĄ	13
POLSKI ZWIĄZEK SPORTOWY	3
ZWIĄZKI ROLNIKÓW, KÓŁEK I ORGANIZACJI ROLNICZYCH	2
IZBA GOSPODARCZA	2
INNA ORGANIZACJA SPOŁECZNA LUB ZAWODOWA	2
SPÓŁKA AKCYJNA	1
SPÓŁDZIELNIA	1
INNA ORGANIZACJA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	1
CECH RZEMIEŚLNICZY	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku
Tabela 2. Formy prawne organizacji pożytku publicznego w 2021 roku

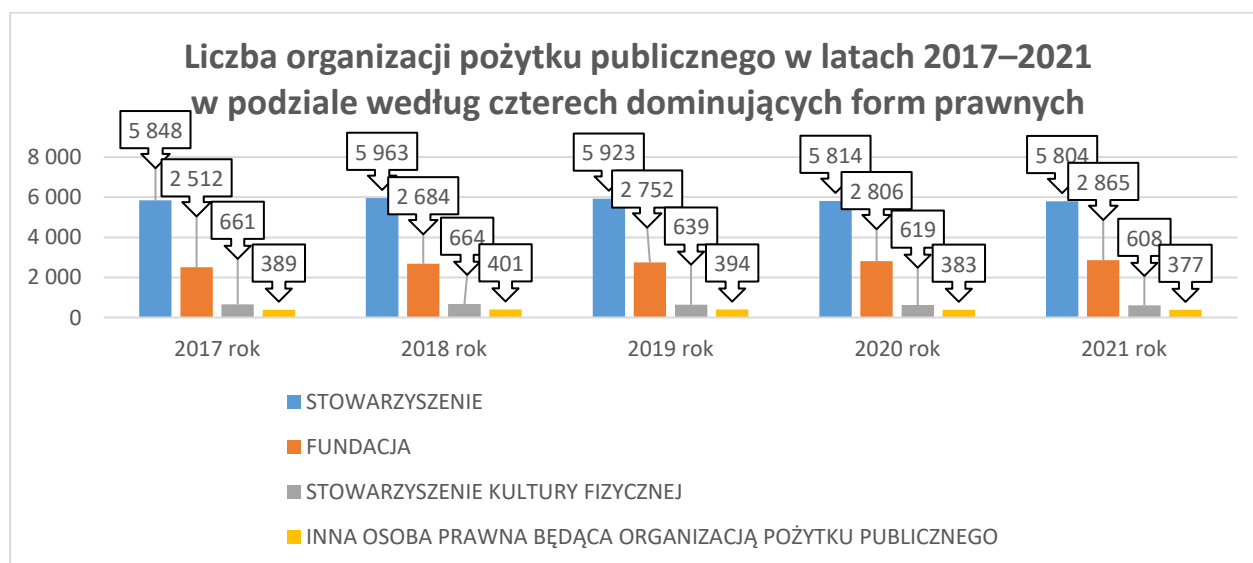
² rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie określenia innego terminu w zakresie zamieszczenia przez organizacje pożytku publicznego sprawozdania merytorycznego z działalności i sprawozdania finansowego w roku 2022 (Dz. U. poz.797)

Niewielki odsetek organizacji miał formę prawną stowarzyszenia kultury fizycznej 6,12% i innej osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego 3,79%. Pozostałe formy prawne dotyczą 283 organizacji, czyli 2,85%, posiadających inne formy prawne niż te wymienione powyżej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku
Wykres 6. Liczba organizacji pożytku publicznego w 2021 roku w podziale na formę prawną

Dynamika zmian w zakresie struktury form prawnych organizacji pożytku publicznego w latach 2017–2021 wskazuje na nieznaczne zmniejszenie liczby stowarzyszeń, stowarzyszeń kultury fizycznej oraz innych osób prawnych będących organizacją pożytku publicznego, natomiast zauważalny jest przyrost fundacji z 2 512 w 2017 roku do 2 865 w 2021 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku
Wykres 7. Liczba organizacji pożytku publicznego w latach 2017-2021 w podziale na dominujące formy prawne

2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem

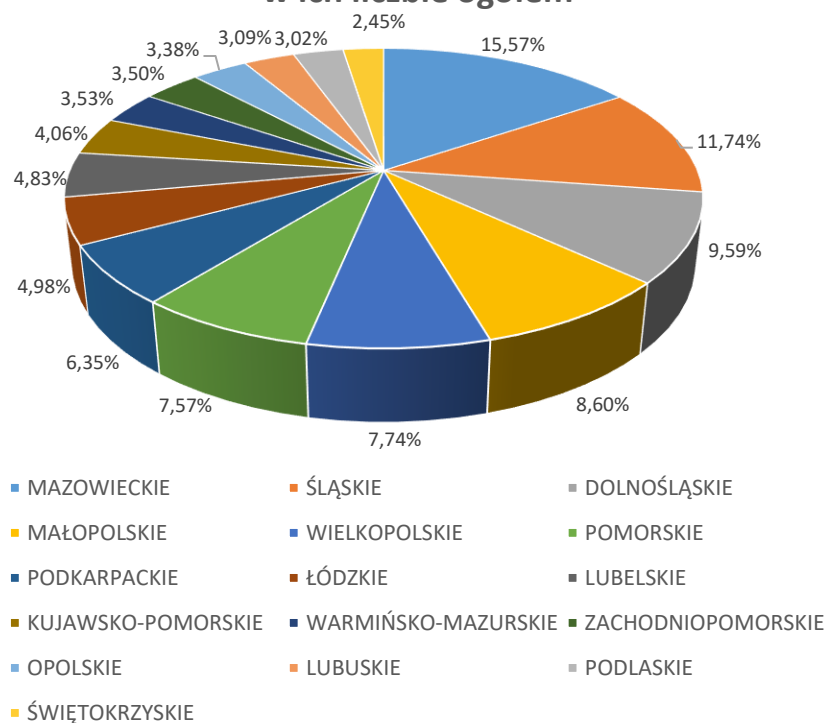
Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że na koniec 2021 roku 9 937 podmiotów miało status OPP. Najwięcej organizacji pożytku publicznego, bo 1 547, czyli 15,57% ogółu, miało swoją siedzibę w województwie mazowieckim. Blisko połowa wszystkich organizacji, tj. 45,51%, mieściła się w jednym z czterech województw – mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim.

Województwo	Liczba z organizacji
MAZOWIECKIE	1 547
ŚLĄSKIE	1 167
DOLNOŚLĄSKIE	953
MAŁOPOLSKIE	855
WIELKOPOLSKIE	769
POMORSKIE	752
PODKARPACKIE	631
ŁÓDZKIE	495
LUBELSKIE	480
KUJAWSKO-POMORSKIE	403
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	351
ZACHODNIOPOMORSKIE	348
OPOLSKIE	336
LUBUSKIE	307
PODLASKIE	300
ŚWIĘTOKRZYSKIE	243

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku

Tabela 3. Liczba organizacji w 2021 roku w podziale terytorialnym

Udział liczby organizacji w poszczególnych województwach w ich liczbie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku

Wykres 8. Udział liczby organizacji w poszczególnych województwach w ich liczbie ogółem

Z powyższych danych wynika, że najmniej organizacji pożytku publicznego miało siedzibę w województwach: opolskim (3,38%), lubuskim (3,09%), podlaskim (3,02%) i świętokrzyskim (2,45%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2021 roku

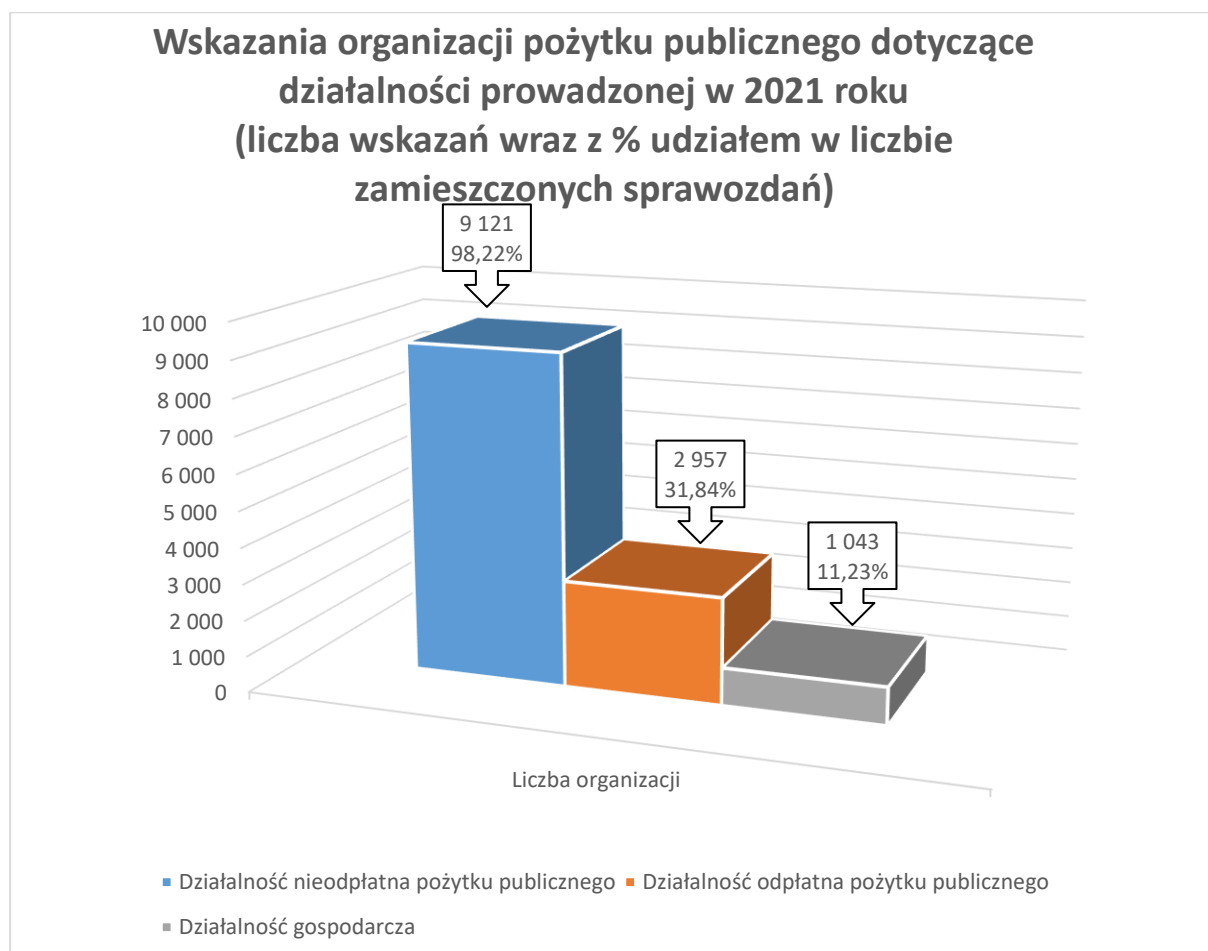
Wykres 9. Liczba organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2021 roku w podziale terytorialnym

2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego

Organizacje pożytku publicznego zgodnie ze wzorem sprawozdania merytorycznego mają możliwość wskazania trzech głównych sfer pożytku publicznego, w ramach których prowadzą działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego.

Jak wynika ze sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań za 2021 rok, na dzień 6 grudnia 2021 roku 9 121 organizacji wskazało, że prowadziło nieodpłatną działalność pożytku publicznego (czyli 98,22% organizacji, które zamieściły sprawozdania), a z kolei 2 957 organizacji – odpłatną pożytku publicznego (31,84%). Przy czym warto podkreślić, że organizacja może prowadzić zarówno działalność pożytku publicznego nieodpłatną, jak i odpłatną.

1 043 organizacje podały, że prowadziły w 2021 roku działalność gospodarczą, co stanowi 11,23% organizacji, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok zamieszczonych na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2021 roku)

Wykres 10. Wskazania dotyczące prowadzonej działalności w 2021 roku

Tylko 472 organizacje pożytku publicznego (5,08%) wskazały w sprawozdaniach za 2021 rok, że prowadziły jednocześnie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego oraz działalność gospodarczą. Z kolei 5 778 organizacji prowadziło wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co stanowi 62,22% organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2021 rok. Jedynie 145 organizacji (1,56%) podało, że prowadziło wyłącznie działalność odpłatną pożytku publicznego. Prawie co czwarta organizacja (2 320 organizacji, co stanowi 24,98%) prowadziła wyłącznie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego bez działalności gospodarczej, a 551 organizacji (5,93%) – wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą. Co ciekawe, 20 organizacji wskazało, że prowadziło tylko działalność odpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą (0,22%).

Z uwagi na obowiązek prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego wprowadziliśmy w formularzu sprawozdania merytorycznego konieczność wykazania prowadzenia nieodpłatnej pożytku publicznego lub odpłatnej

działalności pożytku publicznego. Dlatego też organizacja nie może podać, że prowadzi wyłącznie działalność gospodarczą.

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba organizacji
Działalność nieodpłatna pożytku publicznego	9 121
Działalność odpłatna pożytku publicznego	2 957
Działalność gospodarcza	1 043
Jednocześnie działalność nieodpłatna, odpłatna i gospodarcza	472
Tylko nieodpłatna działalność pożytku publicznego	5 778
Tylko odpłatna działalność pożytku publicznego	145
Tylko działalność nieodpłatna i odpłatna pożytku publicznego	2 320
Tylko działalność nieodpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	551
Tylko działalność odpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	20

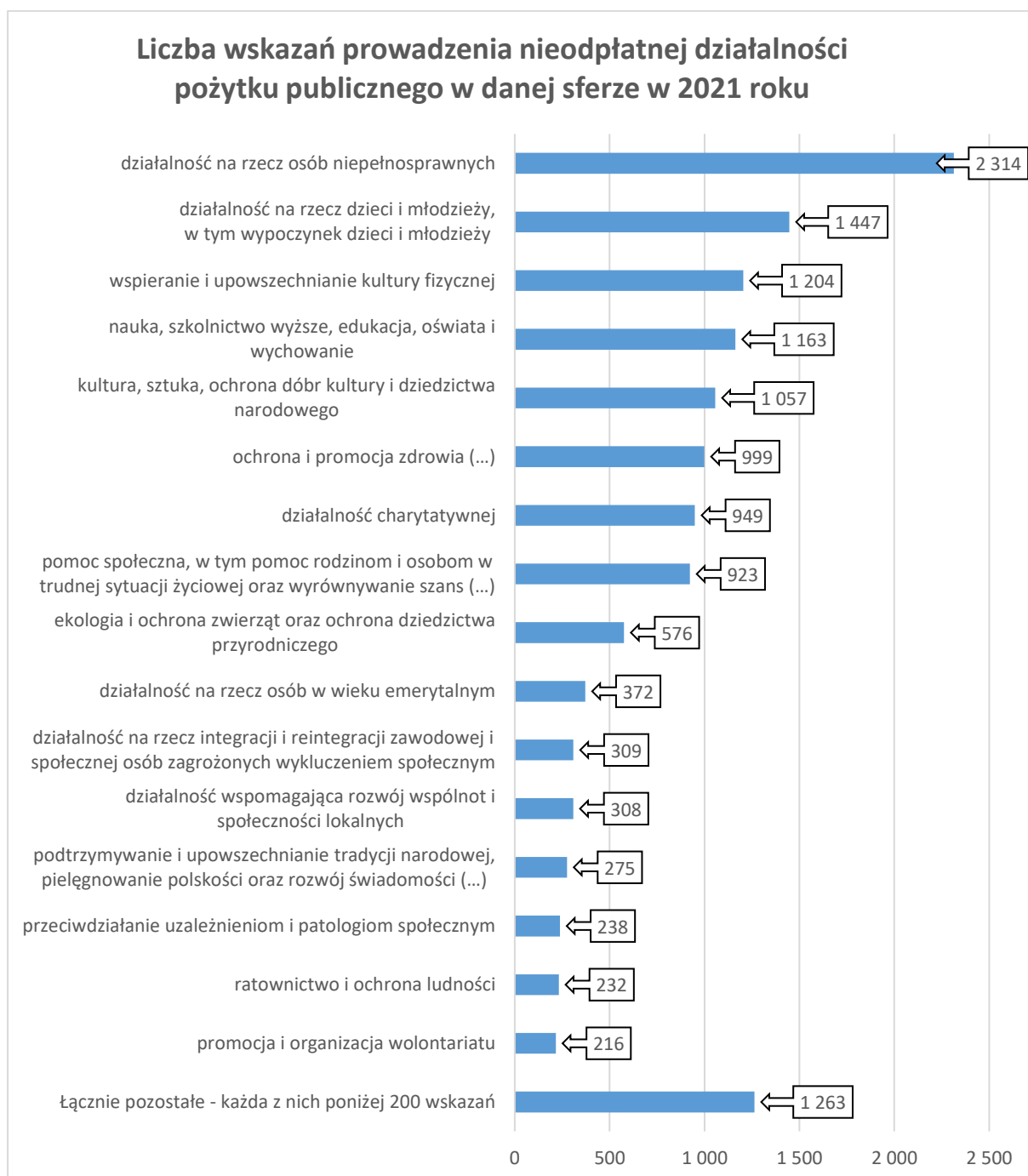
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2021 roku)

Tabela 4. Liczba organizacji w podziale na prowadzoną działalność w 2021 roku

W sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok organizacje najczęściej wskazały, że prowadziły nieodpłatną działalność pożytku publicznego w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 2 314 wskazań, co stanowi 13,06% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 1 447 wskazań, czyli 8,17% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 1 204 wskazania, czyli 6,79% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 1 163 wskazania, co stanowi 6,56% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 1 057 wskazań, co stanowi 5,97% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 999 wskazań, co stanowi 5,64% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności charytatywnej – 949 wskazań, co stanowi 5,36% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób – 923 wskazania, co stanowi 5,21% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,

- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego – 576 wskazań, co stanowi 3,25% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym – 372 wskazania, co stanowi 2,10% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

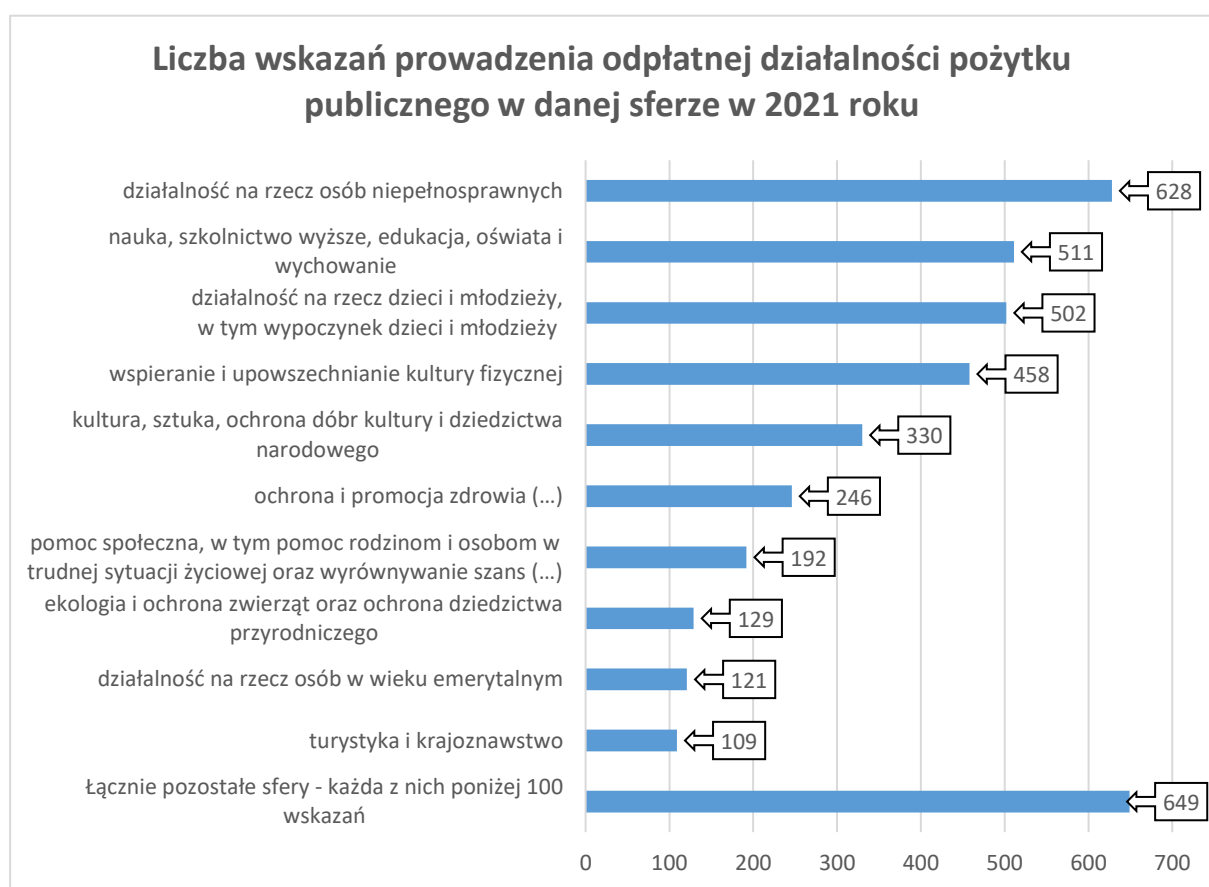

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 11. Wskazania dotyczące prowadzonej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w 2021 roku

Odpłatną działalność pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego prowadziły głównie w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 628 wskazań, co stanowi 3,54% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 511 wskazań, czyli 2,88% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 502 wskazania, czyli 2,83% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 458 wskazań, co stanowi 2,58% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 330 wskazań, co stanowi 1,86% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 246 wskazań, co stanowi 1,39% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 12. Wskazania dotyczące prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego w 2021 roku

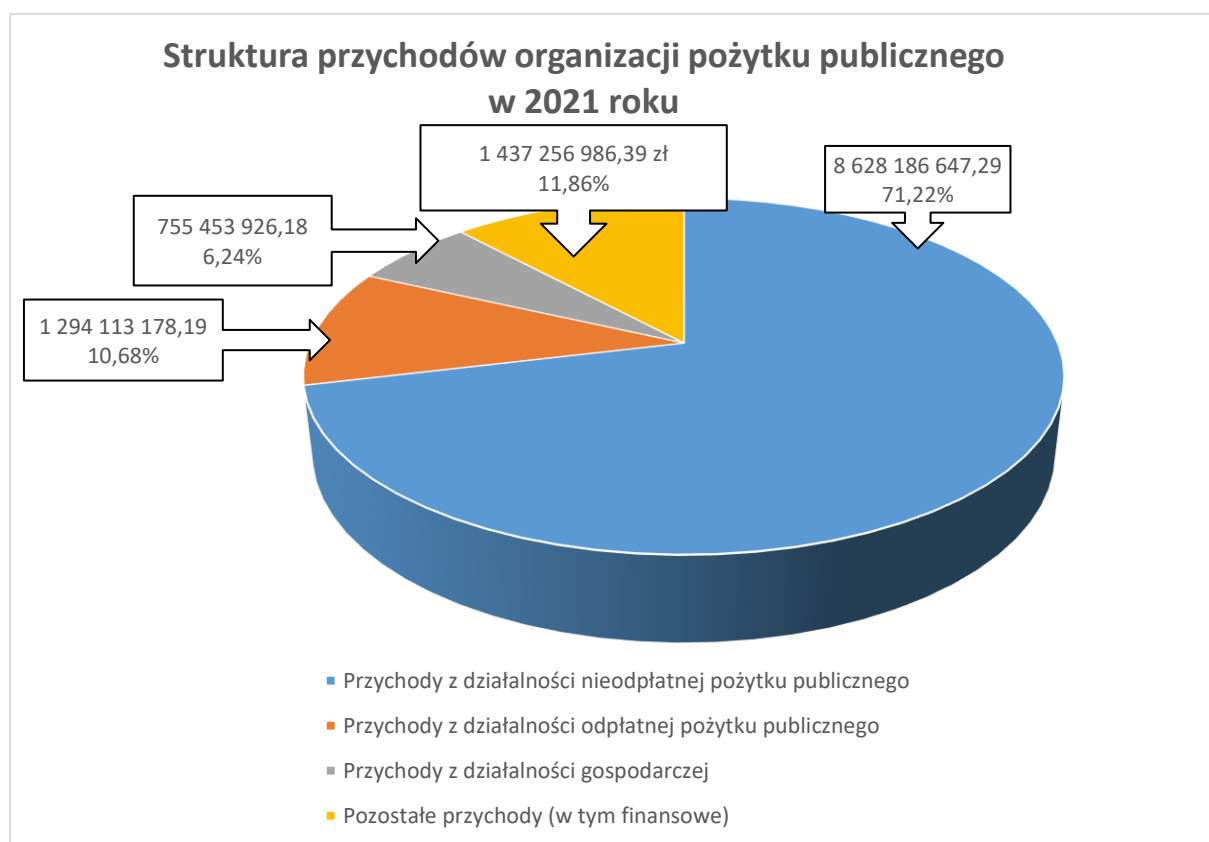
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok

Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok, łączna kwota przychodów ogółem organizacji wyniosła **12 115 010 738,05 zł**; mediana przychodów – 118 763,42 zł, a średnia – 1 304 653,32 zł. Przychód ogółem organizacji w tym roku wzrósł o 1 151 362 410,22 zł wobec przychodu ogółem roku poprzedniego, tj. o 9,50 punktu procentowego.

Na przychody ogółem organizacji pożytku publicznego składają się:

- przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego – **8 628 186 647,29 zł**, które były wyższe o 836 045 208,24 zł niż w 2020 roku,
- przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego **1 294 113 178,19 zł**, które były wyższe o 195 232 186,70 zł niż w 2020 roku,
- przychody z działalności gospodarczej **755 453 926,18 zł**, które były wyższe o 151 543 288,50 zł niż w 2020 roku,
- pozostałe przychody (w tym przychody finansowe) **1 437 256 986,39 zł**, które zmniejszyły się w stosunku do 2020 roku o 31 458 273,22 zł.

W 2021 roku widoczne jest wyraźne zwiększenie przychodów w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego (o 836 045 208,24 zł nieodpłatnej i o 195 232 186,70 zł odpłatnej) oraz działalności gospodarczej (o 151 543 288,50 zł), natomiast zmniejszyła się suma pozostałych przychodów (w tym przychodów finansowych) o 1,54 punktu procentowego, co prawdopodobnie związane jest ze zniesieniem części ograniczeń wprowadzonych z uwagi na pandemię.

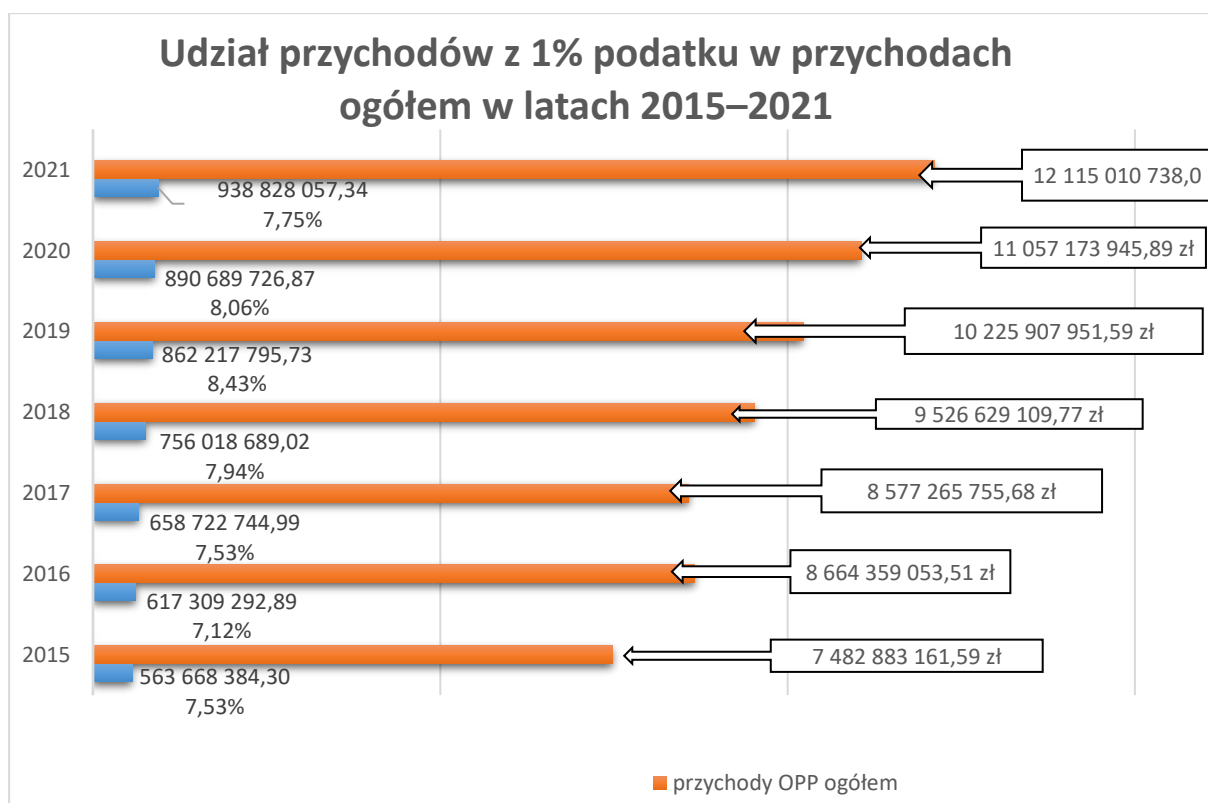

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2021 roku)

Wykres 13. Struktura przychodów organizacji pożytku publicznego w 2021 roku

Przychody z 1% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok wyniosły **938 828 057,34 zł** i stanowiły 7,75% łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego (zmniejszenie tego udziału o 0,30 punktu procentowego względem poprzedniego roku). Najwyższa kwota uzyskana z 1% podatku przez organizację wyniosła 194 380 406,26 zł; aż 1 376 organizacji nie wykazało w sprawozdaniu merytorycznym przychodów z 1% podatku, pomimo że w wykazie organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku zostało uwzględnionych 8 910 organizacji pożytku publicznego wg stanu na 30 listopada 2020 roku. Natomiast zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów 216 organizacji nie otrzymało żadnych środków z tytułu 1% podatku. Według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych przychód z 1% podatku wzrósł o 55 745 751,83 zł wobec przychodów z tego tytułu w 2020 roku, tj. o 6,31 punktu procentowego.

Przychód z 1% podatku przedstawiony w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok jest niższy o 33 909 563,08 zł od sumy środków przekazanych organizacjom pożytku publicznego podanej w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2021 roku (z rozliczenia za 2020 rok)*. Z dodatkowej analizy wynika, że część organizacji, które mają oddziały terenowe, nie uwzględnia w sprawozdaniu merytorycznym środków z 1% podatku przekazanych jednostkom podległym na podstawie celu szczegółowego. Powstała różnica może również wynikać z przyjętych przez organizacje zasad memoriałowej i współmierności, a także z uwagi na popełnione przez organizacje błędy w trakcie wypełniania sprawozdań merytorycznych, w tym brak wyodrębnienia tych przychodów w planie kont. Poza tym ww. *Informacja* została przygotowana przez Ministerstwo Finansów na dzień 15 września 2021 roku, podczas gdy sprawozdania organizacji pożytku publicznego obejmują cały rok kalendarzowy. W związku z powyższym porównywanie danych z Ministerstwa Finansów z danymi wynikającymi ze sprawozdań merytorycznych może sprawiać problem podczas ich analizy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2015–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 14. Udział 1% podatku w przychodach ogółem organizacji pożytku publicznego w latach 2015–2021

Z danych wykazanych w sprawozdaniach za lata 2015–2021 wynika, że zarówno przychody organizacji, jak i kwoty uzyskiwane przez OPP z 1% podatku systematycznie rosną. Wyjątkiem pod tym względem był 2017 rok, w którym nastąpił spadek łącznych przychodów organizacji o 153 620 784,22 zł, czyli 1,79% w stosunku do 2016 roku. Średnio od 2015 roku przychody organizacji rosły o 7,91%, a przychody z 1% podatku o 8,12% rok do roku. Również w 2021 roku w stosunku do poprzedniego roku kwota przychodów OPP z 1% wzrosła o 55 745 751,83 zł, ale udział tych środków w całości przychodów zmalał o 0,3 punktu procentowego. Był to trzeci spadek udziału środków z tego źródła rok do roku w łącznej kwocie przychodów (poprzednie nastąpiły w 2016 i 2020 roku).

Średnia przychodów organizacji pożytku publicznego wyniosła 1 304 653,32 zł, a mediana 118 763,42 zł (10,99 razy mniej). W przypadku przychodów pochodzących z 1% podatku średnia wyniosła 101 101,45 zł, a mediana zaledwie 4 513,80 zł (22,4 razy mniej). Średnia przychodów z 1% podatku stanowi 0,05% przychodów z 1% podatku organizacji, która uzyskała najwyższą wykazaną wartość z tego tytułu w 2021 roku (194 380 406,26 zł). Natomiast mediana przychodów z 1% w 2021 roku wyniosła 4 513,80 zł i stanowi 0,00232% przychodów z 1% podatku organizacji, która wykazała najwyższą wysokość tych przychodów. Te dane wskazują na bardzo duże rozwarstwienie OPP pod względem łącznych przychodów, a szczególnie przychodów pochodzących z 1% podatku. Średnia jest statystyką wrażliwą na wartości skrajne, więc fakt, że jest ponad 20 razy większa od mediany wskazuje na to, że na jej wartość wpłynęły bardzo

wysokie, wielomilionowe przychody z 1% podatku uzyskane przez relatywnie nieliczną grupę organizacji.

2021 rok	Przychody ogółem	Przychody z działalności nieodpłatnej	Przychody z działalności odpłatnej	Przychody z działalności gospodarczej	Pozostałe przychody (w tym przychody finansowe)
suma	12 115 010 738,05	8 628 186 647,29	1 294 113 178,19	755 453 926,18	1 437 256 986,39
średnia	1 304 653,32	929 160,74	139 361,75	81 354,07	154 776,76
mediana	118 763,42	54 475,89	0,00	0,00	130,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 5. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2021 roku (w zł)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok

Organizacje pożytku publicznego poniosły w 2021 roku koszty łącznie w wysokości **11 329 146 971,39 zł** i w stosunku do poniesionych kosztów ogółem z poprzedniego roku były one wyższe o 1 256 939 702,99 zł. Natomiast suma kosztów poniesionych w ramach 1% podatku i wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych” (sporządzonych przez organizacje, których łączne przychody w 2021 roku wyniosły ponad 100 000 zł) stanowiła **760 436 091,41 zł** i w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 60 028 323,16 zł.

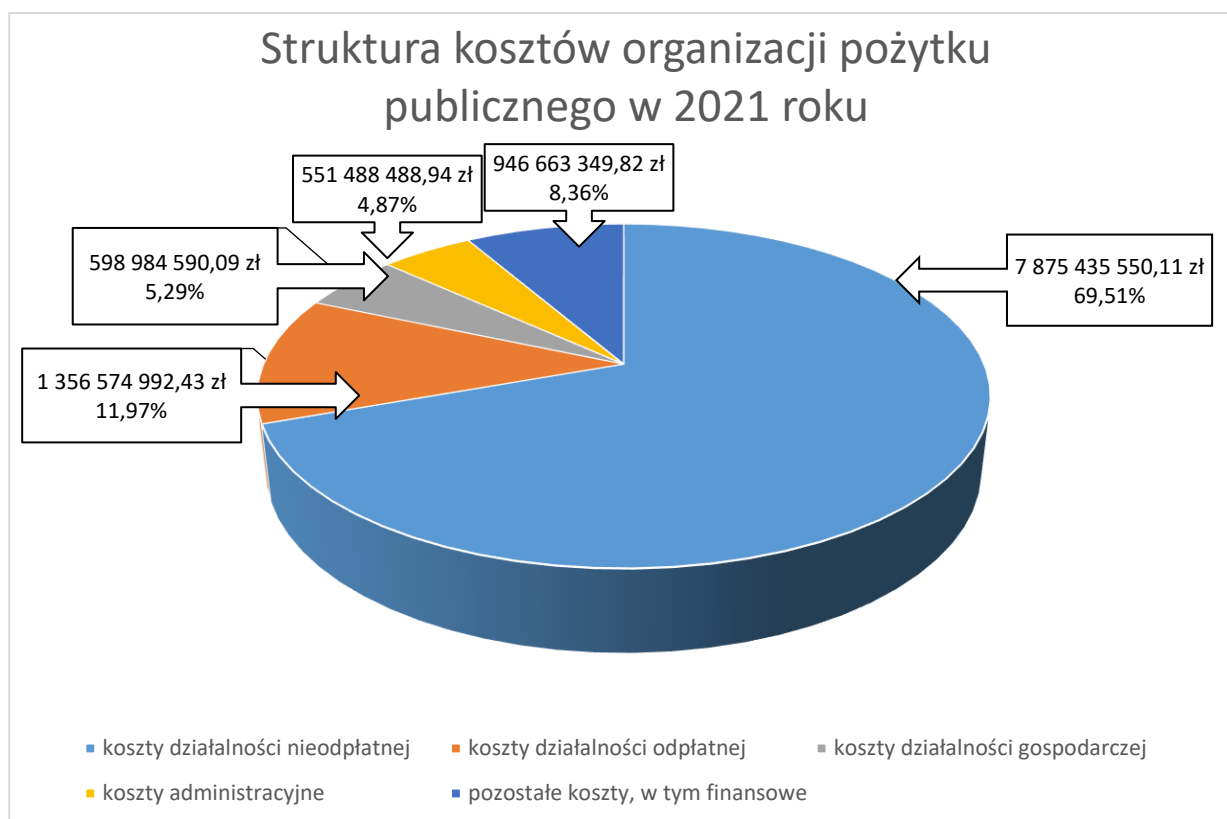
Na koszty ogółem zawarte w sprawozdaniach merytorycznych składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **7 875 435 550,11 zł**, które były wyższe 857 821 666,85 zł niż w 2020 roku,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **1 356 574 992,43 zł**, które były wyższe o 189 350 142,60 zł niż w 2020 roku,
- koszty działalności gospodarczej w łącznej wysokości **598 984 590,09 zł**, które były wyższe o 122 427 220,40 zł niż w 2020 roku,
- koszty administracyjne w łącznej wysokości **551 488 488,94 zł**, które zwiększyły się o 45 323 466,74 zł w stosunku do 2020 roku,
- koszty pozostałe (w tym finansowe) w łącznej wysokości **946 663 349,82 zł**, które zwiększyły się o 42 017 206,40 zł w stosunku do 2020 roku.

2021 rok	Koszty organizacji w okresie sprawozdawczym ogółem	Koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego	Koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego	Koszty działalności gospodarczej	Koszty administracyjne	Pozostałe koszty (w tym koszty finansowe)
suma	11 329 146 971,39	7 875 435 550,11	1 356 574 992,43	598 984 590,09	551 488 488,94	946 663 349,82
średnia	1 220 024,44	848 097,73	146 088,20	64 504,05	59 389,24	101 945,22
mediana	112 983,65	49 243,55	0,00	0,00	0,00	17,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 6. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 15. Struktura kosztów organizacji pożytku publicznego w 2021 roku

Z danych wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły średnio koszty w wysokości 1 220 024,44 zł, jednak mediana kosztów ogółem wyniosła 112 983,65 zł.

Według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych organizacji, które uzyskały w 2021 roku przychody powyżej 100 000 zł (sprawozdania merytoryczne „pełne” sporządzone przez 4 914 organizacje), organizacje te poniosły w wysokości 36 636 376,55 zł koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku 2020 roku. Stanowią one 0,32% kosztów ogółem, przy czym 23 925 761,30 zł to środki z 1% podatku (zwiększenie wykorzystania tych środków względem 2020 roku o 3 487 660,17 zł). Z informacji zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok wynika, że prawie 2/3 kosztów (65,31%) poniesionych na kampanię informacyjną lub reklamową związaną z pozyskiwaniem 1% podatku została sfinansowana z tych środków. Jednocześnie zwiększyła się kwota kosztów poniesionych na rzecz ww. kampanii o 2 698 072,31 zł, a także wysokość środków z 1% podatku wykorzystanych na te kampanie (wzrost o 3 487 660,17 zł). Z powyższego wynika, że coraz silniejsza jest konkurencja pomiędzy organizacjami pożytku publicznego o podatników, którzy decydują się wskazać jedną z nich w zeznaniach podatkowych.

Na koszty ogółem poniesione ze środków z 1% podatku, czyli **760 436 091,41 zł**, składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **716 818 975,74 zł**, które były wyższe o 61 710 096,15 zł niż w 2020 roku,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **23 956 759,88 zł**, które były niższe o 207 527,40 zł niż w 2020 roku,
- koszty administracyjne poniesione z 1% podatku w łącznej kwocie **14 638 255,67 zł**, które były wyższe o 1 252 458,77 zł niż w 2020 roku,
- pozostałe koszty (w tym koszty finansowe) poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **5 022 100,12 zł**, które były niższe o 2 726 704,36 zł niż w 2020 roku.

2021 rok	Koszty organizacji ogółem poniesione z 1% podatku	Koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku	Koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku	Koszty administracyjne poniesione z 1% podatku	Pozostałe koszty poniesione z 1% podatku
suma	760 436 091,41	716 818 975,74	23 956 759,88	14 638 255,67	5 022 100,12
średnia	154 748,90	145 872,81	4 875,21	2 978,89	1 022,00
mediana	6 357,08	5 023,07	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

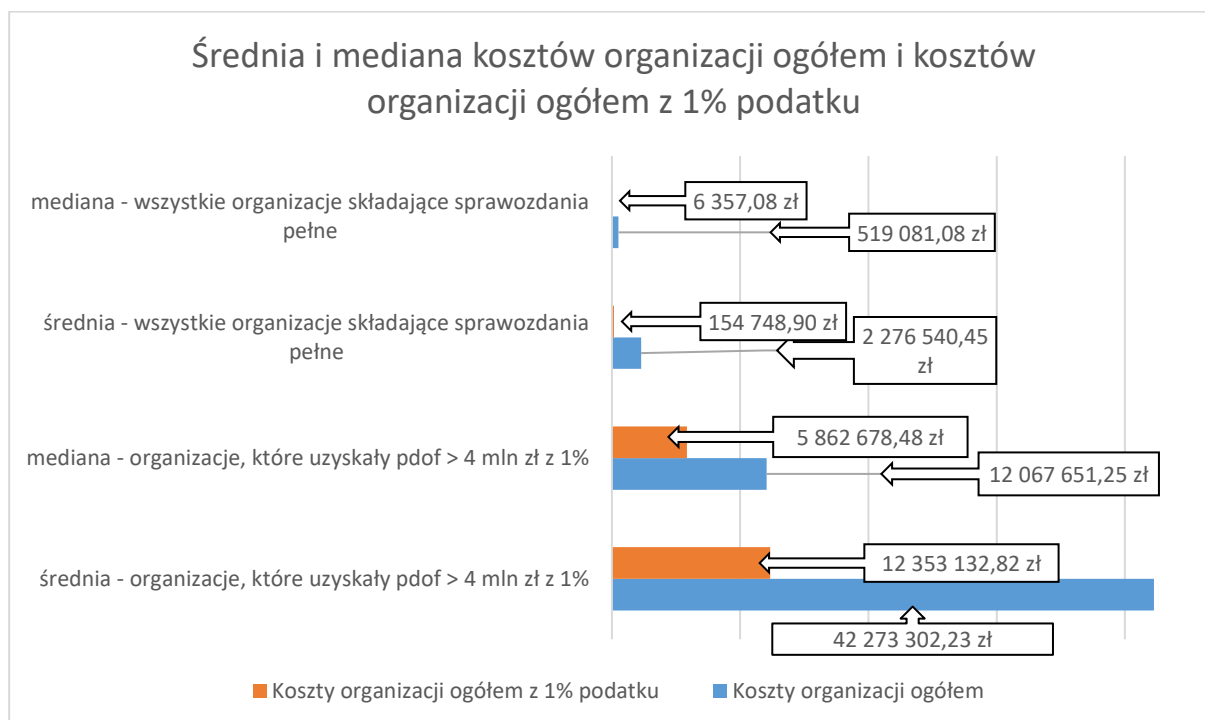
Tabela 7. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2021 roku poniesionych ze środków z 1% podatku

Z przedstawionych powyżej danych, analogicznie jak w przypadku przychodów, wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

Porównanie danych dotyczących kosztów ogólnych zamieszczonych w sprawozdaniach pełnych wskazuje na to, że koszty ponoszone przez organizacje ze środków uzyskanych z 1% podatku są bardziej zróżnicowane niż koszty ponoszone ze wszystkich źródeł. Średnia kosztów organizacji ogółem z 1% podatku wyniosła 154 748,90 zł, co stanowi 6,8% średniej kosztów ogółem. Natomiast mediana kosztów organizacji z 1% podatku wyniosła zaledwie 6 357,08 zł, czyli 1,22% mediany kosztów ogółem; oznacza to, że koszty z 1% podatku stanowią niewielką część kosztów ogólnych organizacji. Dane pokazują, że wysokość kosztów ponoszonych przez organizacje ze środków uzyskanych z 1% podatku jest bardziej zróżnicowana niż ma to miejsce w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł. Jednocześnie w tej kategorii kosztów bardziej widoczne jest rozwarstwienie organizacji (mediana jest ponad 24-krotnie niższa niż średnia, podczas gdy w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł różnica jest ponad 4-krotna).

Analogiczne statystyki dla grupy 34 organizacji, które w 2021 roku uzyskały ponad 4 mln zł z 1% podatku, wskazują na to, że ponoszą one znacznie wyższe koszty niż inne organizacje. Średnie kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł i kosztów z 1% podatku są wyższe od mediany odpowiednio 3,5 i 2,11-krotnie, co świadczy o tym, że tę grupę tworzą organizacje podobne do siebie pod względem ponoszonych kosztów. Średnia kosztów tych organizacji z 1% podatku wyniosła 12 353 132,82 zł, co stanowi aż 29,22% średniej kosztów ogółem, natomiast mediana kosztów organizacji ponoszonych z 1% podatku wyniosła 5 862 678,48 zł, czyli 48,58% mediany kosztów ogółem. Bardzo

wysoki udział kosztów ponoszonych z 1% podatku w ogólnych kosztach organizacji (ponad 48% biorąc pod uwagę medianę i ponad 29 % biorąc pod uwagę średnią) potwierdza, że są to organizacje, które wyspecjalizowały się w pozyskiwaniu środków z 1% podatku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 16. Średnia i mediana kosztów organizacji ogółem i kosztów organizacji ogółem pokrywanych z 1% podatku zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych

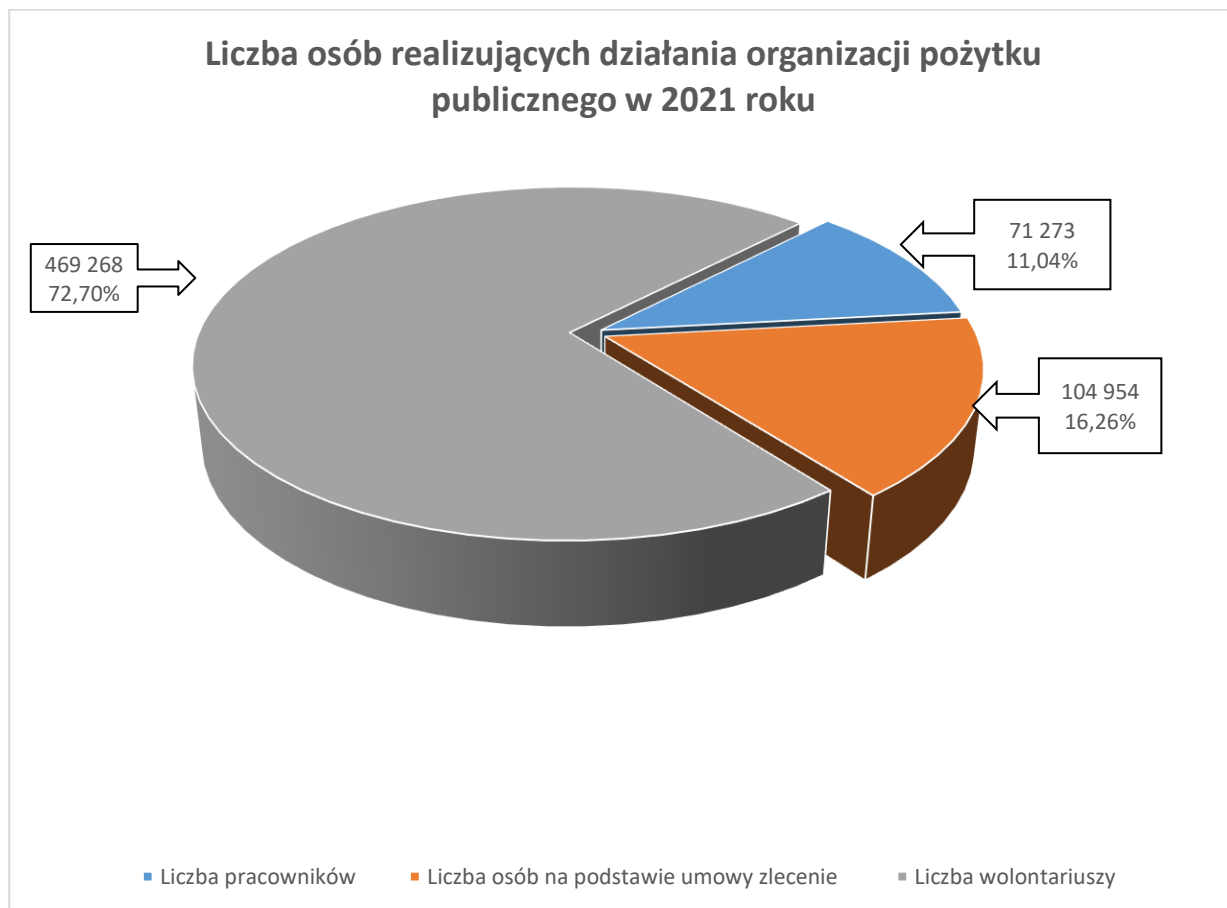
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze

Organizacje pożytku publicznego wykazały w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok zatrudnienie 176 227 osób, w tym 71 273 osoby w ramach stosunku pracy i 104 954 osoby na podstawie umów cywilnoprawnych. Nieznacznie więcej niż połowa z 9 286 organizacji, tj. 5 006, skorzystała z pomocy 469 268 wolontariuszy.

W 2021 roku organizacje pożytku publicznego wypłaciły wynagrodzenia w łącznej wysokości 4 054 833 878,72 zł, w tym 2 939 306 082,41 zł z tytułu umów o pracę oraz 1 115 527 796,31 zł z tytułu umów cywilnoprawnych. Wypłacone przez organizacje pożytku publicznego wynagrodzenia stanowią 35,79% wszystkich kosztów poniesionych w 2021 roku, przy czym 3 670 organizacji (o 17 organizacji mniej niż w 2020 roku) nie wykazało w sprawozdaniu merytorycznych żadnych wynagrodzeń, czyli opierało się głównie na społecznej pracy swoich członków, osób, które z tymi organizacjami sympatyzują, oraz wsparciu wolontariuszy. Mediana wypłaconych w organizacji łącznie wynagrodzeń wszystkim pracownikom w całym 2021 roku wyniosła natomiast 9 459,00 zł (wzrost o 1 447,56 zł), natomiast średnio w organizacjach wszystkim pracownikom danej organizacji wypłacono 436 660,98 zł.

W 2021 roku wzrosła o 3 112 liczba osób zatrudnionych w organizacjach na podstawie umowy o pracę (z 68 161 do 71 273), zwiększyła się również liczba osób, które pracowały w nich na podstawie umów cywilnoprawnych, o 7 644 osoby (z 97 310 do 104 954).

Według danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok zwiększyła się również o 19 957 liczba wolontariuszy (z 449 311 do 469 268), którzy wspierali organizacje pożytku publicznego. W 2021 roku łącznie o 30 713 osób była większa liczba osób działających na rzecz organizacji pożytku publicznego, w tym osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub umowę cywilnoprawną oraz wolontariuszy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 17. Liczba osób realizujących działania w organizacjach pożytku publicznego w 2021 roku

Przedstawione dane potwierdzają, że działalność organizacji pożytku publicznego opiera się zdecydowanie na pracy społecznej, w tym wolontariacie, bowiem prawie 3/4 personelu organizacji pożytku publicznego, w rozumieniu osób wypełniających sprawozdanie merytoryczne, to wolontariusze. W 2021 roku zwiększyła się liczba organizacji pożytku publicznego o 141, tj. z 4 865 do 5 006, które wskazały, że skorzystały ze świadczeń wolontariuszy.

W 2021 roku 6 311 organizacji (2/3 wszystkich) podało brak zatrudnienia osób na podstawie stosunku pracy (w 2020 roku takich organizacji było 6 204), a 4 033 organizacje (43,44% wszystkich) nie zatrudniało osób na podstawie umowy cywilnoprawnej. Co ciekawe 3 670 organizacji (39,52% wszystkich organizacji) wykazało, że nie zatrudniało żadnych osób (ani na podstawie stosunku pracy, ani w ramach umowy cywilnoprawnej).

2021	Liczba osób zatrudnionych w organizacji na podstawie stosunku pracy	Liczba osób w organizacji świadczących usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej	Organizacja korzystała ze świadczeń wykonywanych przez wolontariuszy
suma	71 273	104 954	469 268
średnia	8	11	51
mediana	0	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 8. Suma, średnia i mediana dotycząca personelu organizacji pożytku publicznego

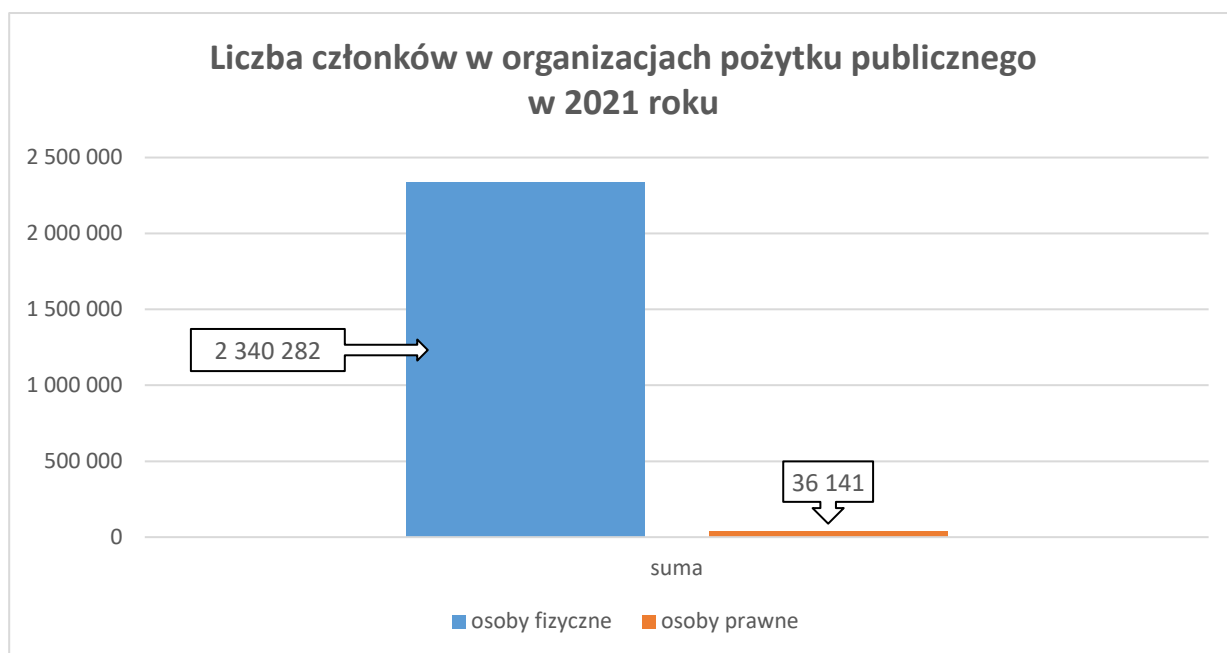
Jak wynika z powyższego zestawienia, organizacje pożytku publicznego zatrudniały średnio osiem osób na podstawie umowy o pracę, a 11 osób na podstawie umowy cywilnoprawnej. Jednocześnie średnio 51 wolontariuszy wspierało działalność organizacji pożytku publicznego.

O dużym rozwarstwieniu organizacji świadczy mediana ww. danych dotyczących personelu organizacji, bowiem pokazuje, że organizacje pożytku publicznego nie zatrudniały żadnych osób na podstawie stosunku pracy, jedna osoba świadczyła usługi na rzecz organizacji na podstawie umowy cywilnoprawnej oraz dwóch wolontariuszy wspierało działania organizacji. Z rozmów przeprowadzonych z organizacjami wynika, że najczęściej jedyną osobą zatrudnioną w organizacji jest osoba zajmująca się sprawami rozliczeniowymi (prowadzenie księgowości organizacji oraz rozliczanie realizowanych projektów).

2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego

Część organizacji pożytku publicznego z uwagi na formę prawną musi mieć członków (np. stowarzyszenia, stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe), natomiast inne nie (fundacje, spółki akcyjne, spółki z o.o.). Należy podkreślić, że wszystkie organizacje pożytku publicznego muszą mieć zarówno organ zarządzający (najczęściej jest to zarząd organizacji), jak i organ kontroli (najczęściej funkcję taką w stowarzyszeniu pełni komisja rewizyjna, a w fundacji – rada fundacji). W fundacjach i ww. spółkach członkowie tych organów formalnie nie mogą być członkami tych organizacji, bowiem te podmioty nie opierają się na pracy społecznej jej członków.

Dane ze sprawozdań merytorycznych wskazują, że na koniec 2021 roku organizacje pożytku publicznego miały w sumie 2 376 423 członków, w tym 2 340 282 osoby fizyczne i 36 141 osób prawnych. Średnio organizacje wykazały jako swoich członków 362 osoby fizyczne oraz sześć osób prawnych. Natomiast mediana wyniosła 31 osób fizycznych i żadnych osób prawnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 18. Liczba członków organizacji pożytku publicznego w 2021 roku

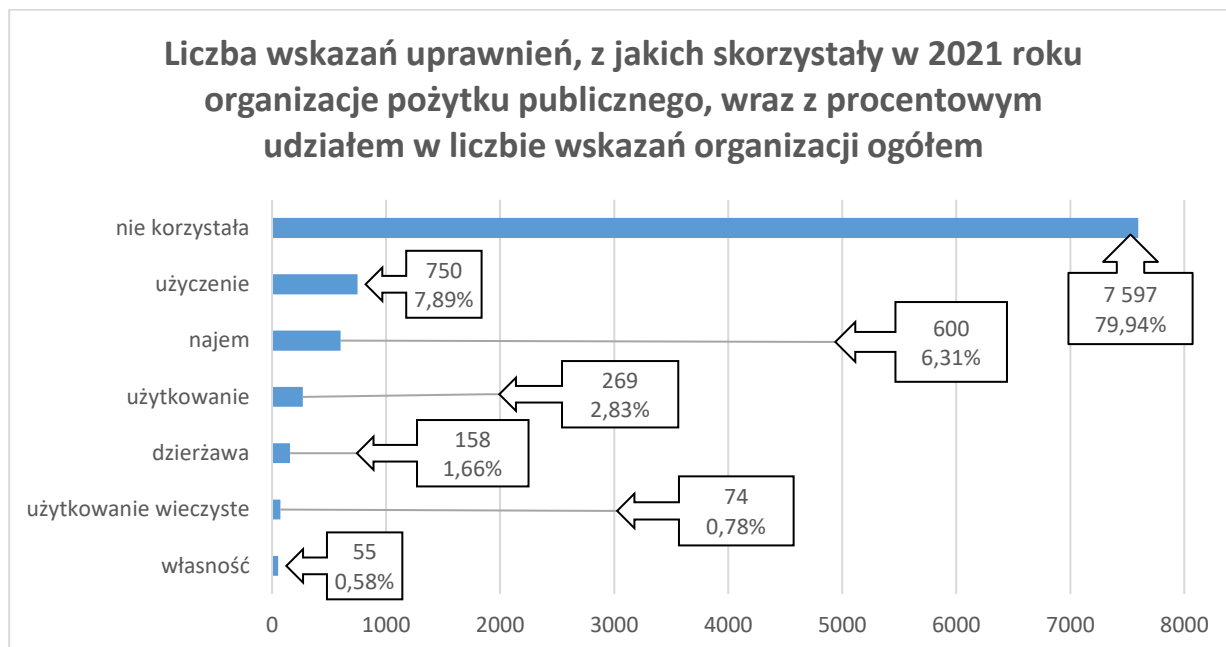
2.3. *Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego*

2.3.1. *Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*

Ustawa przyznaje szczególne przywileje dostępne wyłącznie dla organizacji pożytku publicznego bądź w innej formie dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów sektora pozarządowego. Należy podkreślić, że zwolnienia organizacji pożytku publicznego od podatków lub opłat wskazanych w ustawie odnoszą się do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego.

- uprawnienia w zakresie gospodarki nieruchomościami (art. 24 ust. 2 ustawy)
Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* minister właściwy ds. budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego prowadzącej działalność pożytku publicznego, na jej cele statutowe. Dodatkowo, zgodnie z art. 37 ust. 4a pkt 1 lit. a ww. ustawy, umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony zawiera się w drodze bezprzetargowej, jeżeli użytkownikiem, najemcą lub dzierżawcą nieruchomości jest organizacja pożytku publicznego. Z danych z zamieszczonych sprawozdań merytorycznych za 2021 rok wynika, że 7 597 (94% z 9 503) organizacji nie korzystało ze wskazanych uprawnień. W związku z powyższym z uprawnień wynikających z ustawy skorzystało jedynie 1 689 organizacji (18,19%), które jednocześnie zamieściły w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego sprawozdania za 2021 rok. Organizacje w sprawozdaniach merytorycznych w 2021 roku wykazały, że skorzystały w sumie z 9 503 z przysługujących im uprawnień (organizacje mogą wskazać kilka uprawnień wynikających z ustawy). Zwiększyła się liczba wskazań organizacji, które skorzystały z uprawnień dotyczących prawa własności

(wzrost o 16 organizacji), użytkowania (zwiększenie o 15 organizacji), a także liczba organizacji, które nie skorzystały z żadnego uprawnienia (przyrost o 94 organizacje). Natomiast zmniejszyła się liczba wskazań organizacji, które skorzystały z następujących uprawnień: użyczenie (o 16 organizacji), najem (o 5 organizacji) oraz użytkowania wieczystego (o 3 organizacje). Ww. dane zostały zaprezentowane na wykresie 19.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 19. Liczba wskazań uprawnień, z jakich skorzystały w 2021 roku organizacje pożytku publicznego

- **zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych (art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy)**
Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6c ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* wolne od podatku są dochody organizacji pożytku publicznego, w części przeznaczonej na działalność statutową bez względu na termin wydatkowania, z wyłączeniem działalności gospodarczej – w 2021 roku ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych skorzystało w sumie 1 514 organizacji w łącznej kwocie 986 639 507,65 zł, co oznacza, że było o 89 organizacji mniej niż w 2020 roku, jednakże kwota zwolniona z tego podatku jest wyższa niż rok temu o 71 685 372,64 zł.
- **zwolnienie od podatku od nieruchomości (art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy)**
Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego – w 2021 roku ze zwolnienia od podatku od nieruchomości skorzystały w sumie 1 462 organizacje, tj. o 27 więcej niż rok wcześniej.
- **zwolnienie od opłat sądowych (art. 24 ust. 1 pkt 5 ustawy)**
Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* organizacje pożytku publicznego nie mają obowiązku uiszczania opłat, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Dodatkowo,

zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego. W 2021 roku ze zwolnienia z opłat sądowych skorzystały w sumie 488 organizacje, czyli o 15 więcej niż w poprzednim roku.

- zwolnienie od opłaty skarbowej (art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy)

Dotyczy organizacji pożytku publicznego, które dokonują zgłoszenia lub składają wnioski o dokonanie czynności urzędowej albo wnioski o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia – wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy z 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* – w 2021 roku ze zwolnienia od opłaty skarbowej skorzystało w sumie 486 organizacji, co oznacza wzrost o 30 względem 2020 roku.

- zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy)

Organizacje pożytku publicznego, zgodnie z art. 8 pkt 2a ustawy z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych*, zwolnione są od tego podatku, ale tylko wtedy, gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy realizacji nieodpłatnej działalności pożytku publicznego – w 2021 roku ze zwolnienia od czynności cywilnoprawnych skorzystało w sumie 245 organizacji, czyli o 13 więcej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym.

- z innych zwolnień skorzystało 69 organizacji, czyli o 127 organizacji mniej niż w 2020 roku. Organizacje wskazywały przykładowo następujące zwolnienia: z podatku rolnego, podatku od środków transportowych, podatku akcyzowego na węgiel, obniżenia czynszu, a także zwolnienia wynikające z wprowadzenia tzw. „tarczy antykryzysowej COVID-19”, opłat pocztowych.

- uzyskiwanie 1% podatku (art. 27 ust. 1 ustawy)

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych przekazują 1% podatku, obliczonego zgodnie z przepisami podatkowymi, na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego. W 2021 roku 7 910 organizacji pożytku publicznego wykazało otrzymanie środków z 1% podatku (o 69 więcej niż rok temu). Szczegółowe informacje związane z 1% podatku zaprezentowano w rozdziale 3 niniejszego dokumentu.

- prawo do nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (art. 26 ustawy)

Zgodnie z art. 26 ustawy, w związku z art. 23a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* jednostki publicznej radiofonii i telewizji umożliwiają organizacjom pożytku publicznego nieodpłatne informowanie o ich działalności na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W 2021 roku z takiej możliwości skorzystało 585 organizacji pożytku publicznego, co stanowi jedynie 6,30% wszystkich organizacji. W stosunku do poprzedniego roku liczba takich organizacji zwiększyła w 2021 roku się o 69 liczb.

- odbywanie służby zastępczej przez poborowych (art. 25 ustawy)

Kwestia ta jest uregulowana w art. 25 ustawy, która odsyła do przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*. Odbycie służby zastępczej jest możliwe

wyłącznie w ramach działalności statutowej organizacji pożytku publicznego, ponieważ służba zastępcza polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.

Należy jednak zaznaczyć, że na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*.) z dniem 1 stycznia 2010 roku zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej, a tym samym obowiązek odbywania służby zastępczej. Jednak zgodnie z art. 55 ww. ustawy w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa Państwa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa termin rozpoczęcia i okres trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej (tym samym służby zastępczej) przez osoby podlegające temu obowiązkowi, a także przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych. W tym okresie zastosowanie będą miały również przepisy w zakresie kierowania do odbycia służby zastępczej oraz jej odbywania, określone w art. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*.

Wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego, określony rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061) nie zawiera pola do wypełnienia, w którym organizacja pożytku publicznego mogłaby wskazać informację o odbywaniu przez poborowych służby zastępczej.

Organizacje pożytku publicznego mogą także korzystać ze zwolnień wynikających z innych ustaw:

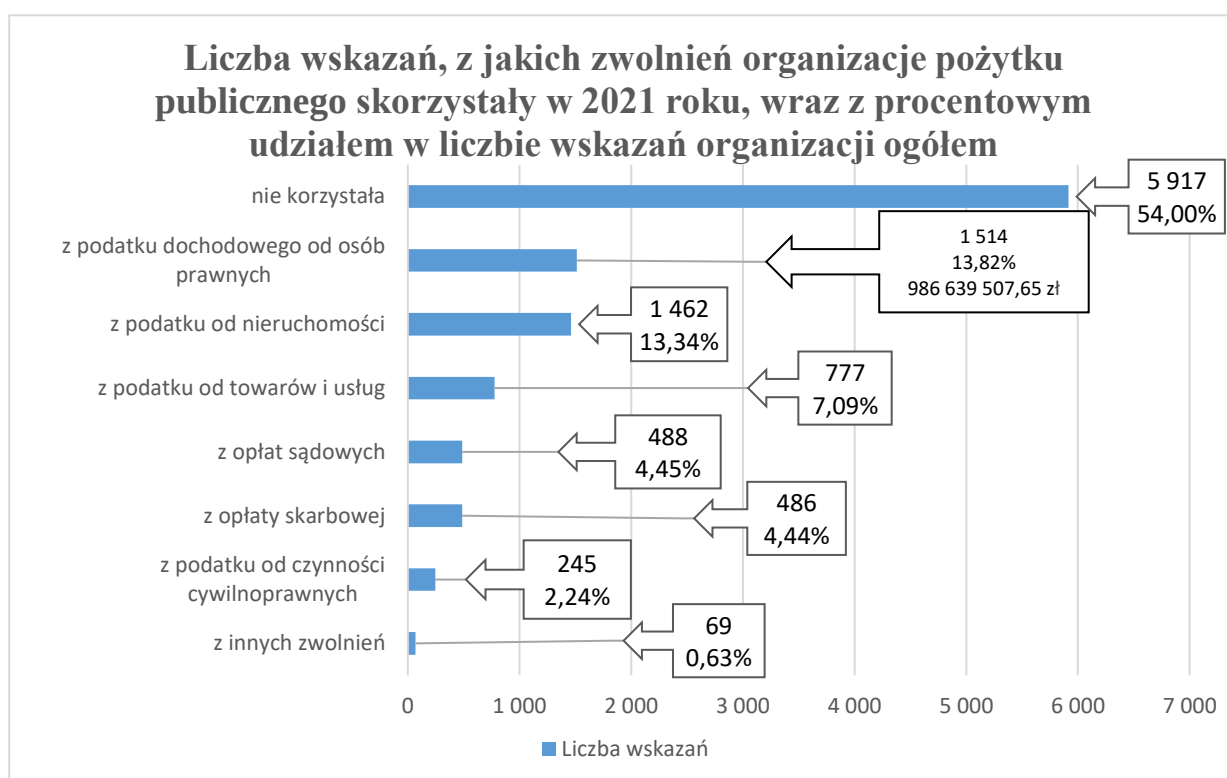
- zwolnienie od podatku od towarów i usług (VAT)

W myśl art. 43 ust. 1 pkt. 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* zwalnia się od podatku dostawę towarów, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem wskazanych w tym akcie prawnym napojów alkoholowych, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. Warunkiem jest posiadanie przez dokonującego dostawy towarów dokumentacji potwierdzającej dokonanie dostawy na rzecz organizacji pożytku publicznego z przeznaczeniem wyłącznie na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. W sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok 777 organizacji pożytku publicznego wskazało, że skorzystało z tego zwolnienia, co oznacza wzrost o 44 organizacje.

- uprawnienia w przedmiocie działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach

Zgodnie z art. 7 ust. 1b ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* loterie fantowe oraz gry bingo fantowe, w których wartość puli wygranych jest wyższa od kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ww. ustawy (kwota bazowa dla danego roku kalendarzowego jest równa kwocie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego), oraz nie przekracza

piętnastokrotności tej kwoty, mogą być urządzone przez organizację pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia. Zgłoszenia dokonuje się nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej loterii lub gry. Łączna wartość puli wygranych w loteriach fantowych lub w grach bingo fantowych organizowanych przez organizację pożytku publicznego w oparciu o zgłoszenia nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy o grach hazardowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2021 roku)

Wykres 20. Liczba wskazań zwolnień, z jakich skorzystały w 2021 roku organizacje pożytku publicznego

Najczęściej organizacje pożytku publicznego korzystały ze zwolnień dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych (1 514 organizacji) oraz podatku od nieruchomości (1 462 organizacje). Ponad połowa organizacji, tj. 5 917 (63,72% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2021 rok), wskazała jednak, że nie korzystała w 2021 roku z żadnych zwolnień (54% wszystkich wskazań).

2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- obowiązek sprawozdawczy

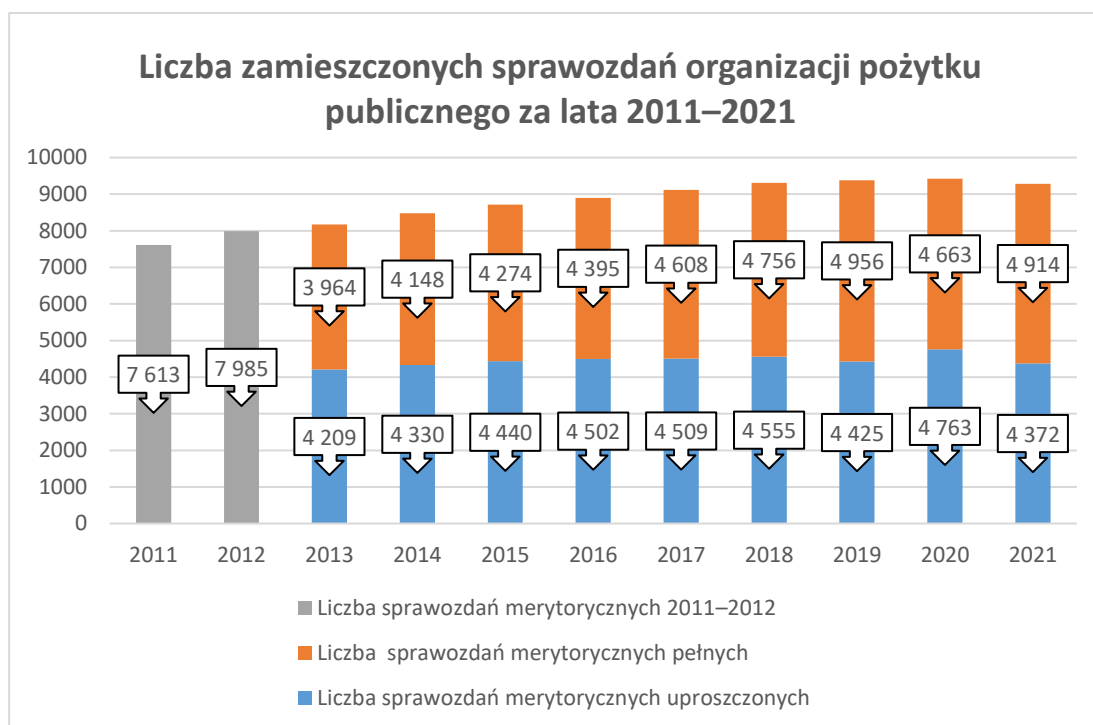
Zgodnie z art. 23 ustawy organizacja pożytku publicznego ma obowiązek sporządzenia, zamieszczenia na stronie NIW-CRSO, czyli w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, i podania do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się przez zainteresowane podmioty, w tym poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, zatwierdzonego sprawozdania finansowego i sprawozdania

merytorycznego ze swojej działalności za dany rok obrotowy. Sprawozdania organizacja zamieszcza po raz pierwszy za rok, w którym uzyskała status organizacji pożytku publicznego.

W zależności od ustalonego roku obrotowego organizacja pożytku publicznego zamieszcza na ww. bazie sprawozdania za dany rok obrotowy do dnia 15 lipca roku następującego po roku obrotowym (jeśli rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym), natomiast w przypadku wskazanym w art. 23 ust. 6b ustawy, tzn. niepokrywania się roku obrotowego z rokiem kalendarzowym, ww. sprawozdania zamieszcza do dnia 30 listopada roku następującego po roku, za który jest składane sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne.

W związku z sytuacją epidemiczną Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego na mocy rozporządzenia z dnia 7 kwietnia 2022 r. *w sprawie określenia innego terminu w zakresie zamieszczenia przez organizacje pożytku publicznego sprawozdania merytorycznego z działalności i sprawozdania finansowego w roku 2022* (Dz. U. poz. 797) przedłużył o trzy miesiące termin zamieszczenia sprawozdań w 2022 roku z 15 lipca do 15 października (w praktyce do 17 października, ponieważ 15 października przypadł w sobotę).

Według stanu na dzień 6 grudnia 2022 roku 8 994 organizacje terminowo wypełniły obowiązek sprawozdawczy za 2021 rok, w tym 8 869 organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 17 października) oraz 125 organizacji, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 30 listopada). Do 6 grudnia 2022 roku, po ustawowym terminie, 292 organizacje zamieściły sprawozdania za 2021 rok w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, w tym 290, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym, oraz dwie, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy. Z uwagi na zwiększające się przychody ogółem organizacji widoczny jest wzrost organizacji, które sporządzają sprawozdanie merytoryczne przeznaczone dla organizacji pożytku publicznego mających w okresie sprawozdawczym przychody wyższe od 100 000 zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 21. Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego za lata 2011–2021

W latach 2011–2016 organizacje zamieszczały sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a od roku 2018 na stronie NIW-CRSO. Należy zaznaczyć, że organizacje pożytku publicznego w latach 2011–2012 obowiązywało rozporządzenie określające jeden wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego.

- obowiązek w zakresie udzielania wyjaśnień na wezwanie Dyrektora NIW-CRSO (art. 33a ust. 1 ustawy)

W myśl art. 33a ust. 1 ustawy w przypadku naruszenia obowiązków w zakresie sprawozdawczości, w szczególności niezamieszczenia w terminie na stronie NIW-CRSO sprawozdania finansowego i merytorycznego, albo zamieszczenia sprawozdań niekompletnych, albo budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, Dyrektor NIW-CRSO wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień.

Ponadto OPP może zostać wezwana do udzielenia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w następujących przypadkach:

- prowadzenia zbiórki publicznej bez wymaganego zgłoszenia lub nienadestania do ministra właściwego do spraw administracji publicznej sprawozdania z przeprowadzonej zbiórki publicznej lub sprawozdania ze sposobu rozdysponowania zebranych ofiar lub nienadestania informacji o rozliczeniu środków pochodzących ze zbiórki publicznej zrealizowanej zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych* lub informacji o otrzymanych darowiznach, o których mowa w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* – art. 33a ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy,

- prowadzenia bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, centrum integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz szkół lub placówek publicznych określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą bez uzyskania wymaganego wpisu do rejestru – art. 33a ust. 2 pkt 3 ustawy,
- posiadania zaległości podatkowych stwierdzonych prawomocną decyzją lub tytułem wykonawczym, o którym mowa w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* w wysokości przekraczającej wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni, jeżeli zaległość ta istnieje co najmniej 6 miesięcy – art. 33a ust. 2 pkt 4 ustawy,
- niewypełniania obowiązków wynikających z ustawy z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* – art. 33a ust. 2 pkt 5 ustawy,
- naruszenia przepisów związanych z korzystaniem z uprawnień, o których mowa w art. 24 ustawy, tj. zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnej, opłaty skarbowej, opłat sądowych) – art. 33a ust. 2 pkt 6 ustawy,
- niewykonania wyroku sądu powszechnego lub administracyjnego – art. 33a ust. 2 pkt 7 ustawy),
- posiadania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości przekraczającej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni – art. 33a ust. 2 pkt 8 ustawy,
- w przypadku powtarzającego się wykorzystywania otrzymanych dotacji niezgodnie z przeznaczeniem stwierdzonego decyzją organów administracji publicznej lub prawomocnym orzeczeniem sądu – art. 33a ust. 3 ustawy.

Dyrektor NIW-CRSO w 2021 roku wezwał 546 organizacji pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień m.in. w zakresie: niezamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, dominującej działalności gospodarczej, postanowień statutu organizacji niezgodnych z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, nieprawidłowości stwierdzonych przez kontrolę zleconą przez Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego. Dodatkowo NIW-CRSO wysłał przypomnienia o konieczności realizacji obowiązku sprawozdawczego oraz odesłał sprawozdania przesłane w formie papierowej oraz wzywał organizacje do przedstawienia wyjaśnień w związku z nieprawidłowo wypełnionymi sprawozdaniami.

- obowiązki związane z przeprowadzaniem kontroli

Zostały one określone zostały w art. 28 i 29 ustawy. Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego co roku powierza wojewodom przeprowadzenie kontroli w organizacjach pożytku publicznego. W ramach sprawowanego nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego dodatkowo zleca Wydziałowi Kontroli i Nadzoru Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przeprowadzenie planowych w organizacjach

pożytku publicznego. Kontrole zrealizowane w 2022 roku dotyczyły środków wydatkowanych w 2021 roku z 1% podatku. Przewodniczący może zarządzić kontrolę z urzędu, a także na wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Ponadto może powierzyć przeprowadzenie kontroli wojewodzie oraz Dyrektorowi NIW-CRSO.

- obowiązek podania numeru rachunku bankowego

W myśl art. 27a ust. 8 ustawy organizacja pożytku publicznego jest obowiązana nie później niż do dnia 30 czerwca roku następującego po roku podatkowym zgłosić naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu według siedziby tej organizacji numer rachunku bankowego właściwy do przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na druku NIP-8. Jeśli numer przekazany w poprzednich latach nie uległ zmianie, organizacja nie ma potrzeby ponownego jego zgłoszenia.

3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

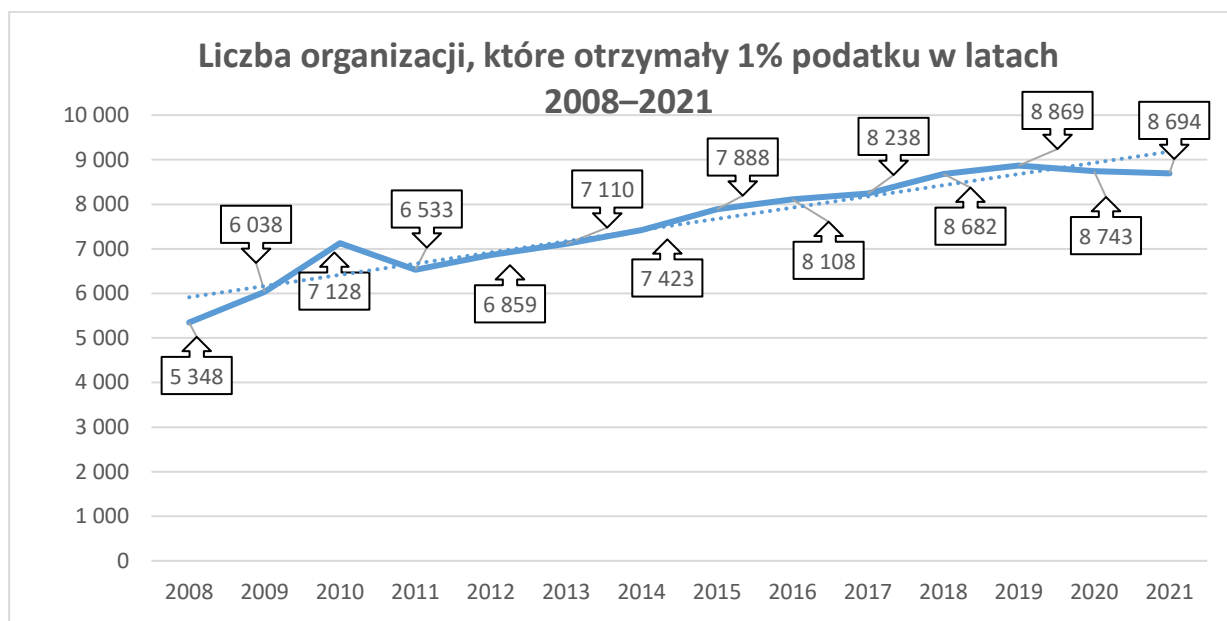
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów

Z Informacji dotyczącej kwot z 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2021 roku (za 2020 rok) wynika, że 8 694 organizacje pożytku publicznego otrzymały środki z 1% podatku z zeznań podatkowych za 2020 rok, czyli o 49 mniej niż w 2020 roku za 2019 rok. Należy podkreślić, że informacje o sposobie wydatkowania środków otrzymanych w 2021 roku z zeznań podatkowych za 2020 rok organizacje wykazywały w sprawozdaniach za 2021 rok zamieszczonych w 2022 roku w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie NIW-CRSO. 1 376 organizacji podało, że nie miało w 2021 roku żadnych przychodów z 1% podatku za 2020 rok, bowiem nie zostały uwzględnione w wykazie na 2021 rok, zostały z niego wykreślone albo nie otrzymały żadnych środków z 1% podatku. Organizacje, które nie zostały uwzględnione w wykazie za 2020 rok, zamieściły sprawozdania po terminie lub straciły status organizacji pożytku publicznego przed 30 listopada 2020 roku.

Na przestrzeni lat zarówno liczba podatników przekazujących 1% podatku od osób fizycznych, jak i kwota przekazywana w ramach 1% podatku sukcesywnie wzrastała, a 2008 rok był przełomowy w tym zakresie. Wprowadzono wówczas dwie zmiany w zakresie sposobu przekazywania 1% podatku oraz osób uprawnionych do tego odpisu. Na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej organizacji pożytku publicznego. W składanym zeznaniu wskazuje tylko organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a 1% podatku przekazuje naczelnik urzędu skarbowego. Ponadto poszerzono grupę podatników, którzy mogą przekazać organizacji pożytku publicznego 1% należnego podatku dochodowego, o:

- podatników opodatkowanych według stawki 19% z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej,

- podatników opodatkowanych wg stawki 19% z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczeń w latach 2008–2021* Ministerstwa Finansów

Wykres 22. Liczba organizacji pożytku publicznego, które otrzymały środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2008–2021

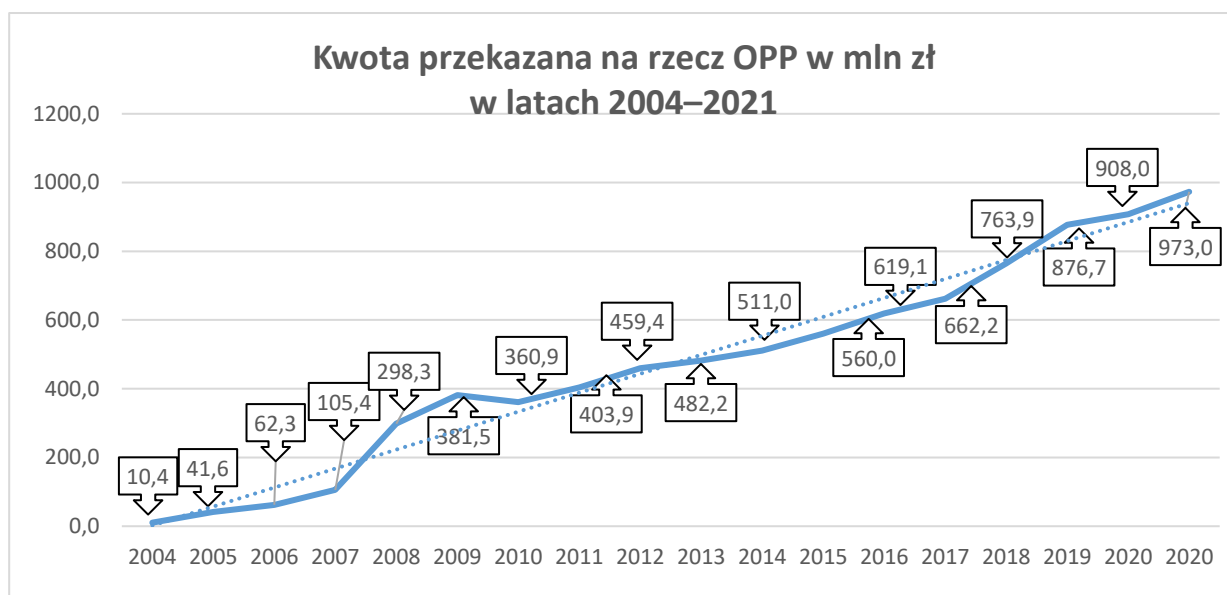
Rok	Kwota (w mln zł) przekazana na rzecz OPP*	Przyrost rok do roku w %	Liczba podatników (w mln) przekazujących 1% podatku na rzecz OPP	Przyrost rok do roku w %
2004	10,4	x	0,08	x
2005	41,6	400%	0,68	851%
2006	62,3	150%	1,16	170%
2007	105,4	169%	1,60	139%
2008	298,3	283%	5,13	320%
2009	381,5	128%	7,32	143%
2010	360,9	95%	8,62	118%
2011	403,9	112%	10,13	118%
2012	459,4	114%	11,17	110%
2013	482,2	105%	11,54	103%
2014	511,0	106%	12,03	104%
2015	560,0	109%	12,46	104%
2016	619,1	110%	13,18	106%
2017	662,2	107%	13,61	103%
2018	763,9	115%	14,13	104%
2019	876,7	115%	14,50	103%
2020	908,0	104%	14,79	102%
2021	973,0	107%	15,34	104%

* w latach 2008–2021 dane zostały przedstawione na dzień 31 grudnia

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

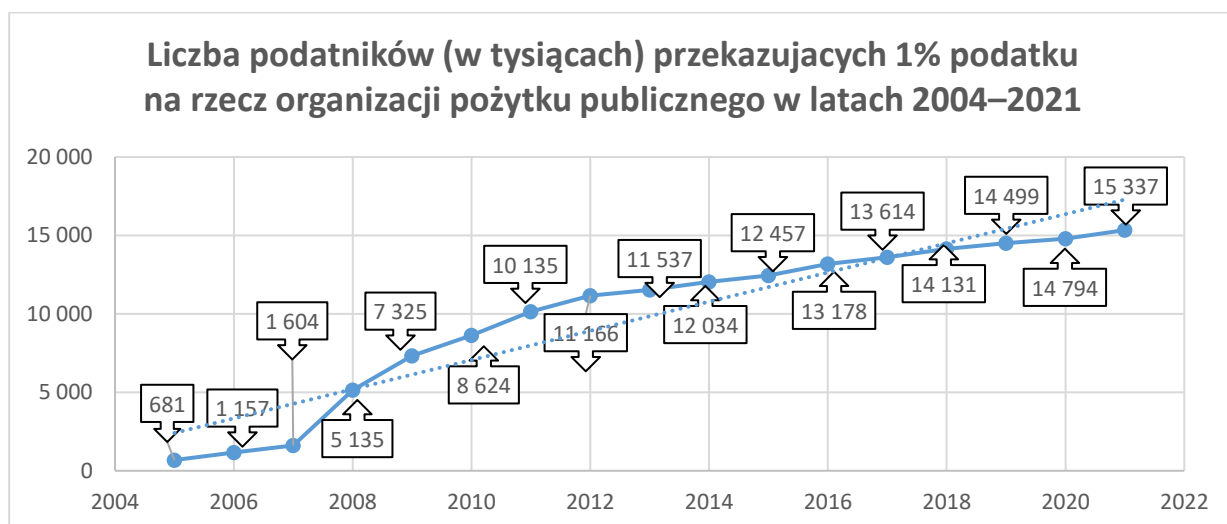
Tabela 9. Liczba podatników przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego wraz z kwotą przekazaną w latach 2004–2021

Z przedstawionych danych jednoznacznie wynika, że kwota środków z 1% podatku przekazywana przez podatników organizacjom pożytku publicznego, jak również liczba podatników korzystająca z możliwości przekazania 1% dla organizacji pożytku publicznego z roku na rok zwiększa się w stosunku do lat poprzednich.

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 23. Kwota środków z 1% podatku (w mln zł) przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2021

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 24. Liczba podatników (w tysiącach) przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2020

3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Jak to już pokazały dane Ministerstwa Finansów, z roku na rok organizacje pożytku publicznego otrzymują coraz więcej środków pochodzących z 1% podatku. Widać to również w informacjach pochodzących za sprawozdań merytorycznych organizacji. Na pierwszy rzut oka zauważalne są pewne różnice dotyczące tych danych. Wynikają one z tego, że swoją *Informację* Ministerstwo Finansów publikuje we wrześniu i po tym czasie urzędy skarbowe mogą jeszcze przekazać organizacji środki pochodzące z 1% podatku. Ponadto część organizacji nie zamieściła sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji

pożytku publicznego, a niektóre mogły omyłkowo podać w sprawozdaniach nie do końca prawdziwe informacje.

Rok	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych”	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych uproszczonych	Przychód z 1% podatku - razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone	Przychód z 1% podatku - razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone (w mln zł)	Wysokość środków 1% podatku przekazanych przez urzędy skarbowe - dane z Ministerstwa Finansów
2011	392 342 909,20	x	392 342 909,20	392,30	403,9
2012	461 442 034,68	x	461 442 034,68	461,40	459,4
2013	450 559 591,76	23 760 615,46	474 320 207,22	474,32	482,2
2014	484 427 756,50	22 865 928,62	507 293 685,12	507,29	511,0
2015	539 254 150,62	24 414 233,68	563 668 384,30	563,67	560,0
2016	592 516 605,64	24 792 687,25	617 309 292,89	617,31	619,1
2017	634 221 984,92	24 500 760,07	658 722 744,99	658,72	662,2
2018	729 127 934,57	26 890 754,45	756 018 689,02	756,02	763,9
2019	833 536 662,40	28 681 133,33	862 217 795,73	862,22	876,7
2020	860 016 190,07	30 673 536,80	890 689 726,87	890,69	908,0
2021	910 594 950,87	28 233 106,47	938 828 057,34	938,83	973,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku) oraz *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów (stan na 15 września 2022 roku)

Tabela 10. Przychody z 1% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych z działalności organizacji pożytku publicznego w latach 2011–2021

Organizacja pożytku publicznego otrzymała w 2021 roku średnio 101 101,45 zł środków z 1% podatku (średnia zwiększyła się o 4 821,45 zł. Jednak mediana otrzymanych w tym roku środków z 1% podatku to już tylko 4 513,80 zł (mediana nieznacznie zmniejszyła się o 20,40 zł).

3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku dochodowego osób fizycznych

Duże zróżnicowanie organizacji pożytku publicznego pod względem przychodów uzyskiwanych z 1% podatku można dokładniej prześledzić po uszeregowaniu organizacji pod względem uzyskanego przychodu z 1% podatku (od największej do najmniejszej kwoty), a następnie podzieleniu tak przygotowanego zbioru na dziesięć części.

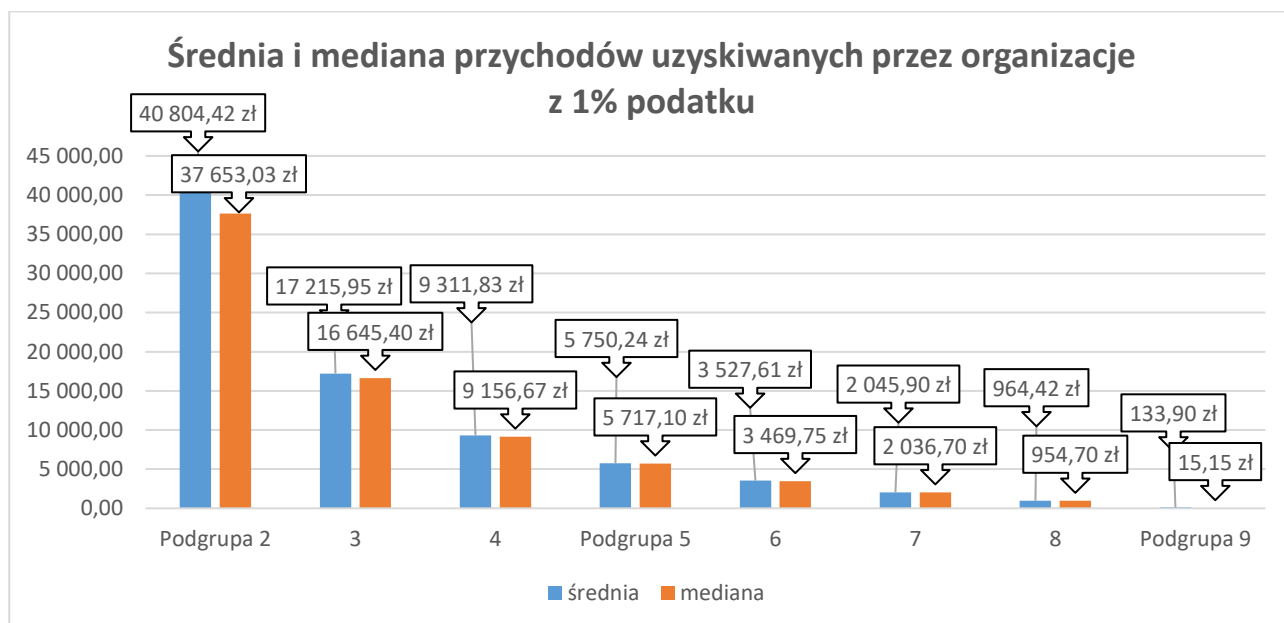
Dane pokazują, że przychody z 1% podatku są rozdystrybuowane bardzo nierównomiernie pomiędzy organizacje i większość środków z tego źródła trafiła do niewielkiej grupy organizacji, które są najbardziej skuteczne w ich pozyskiwaniu. Suma przychodów z 1% podatku uzyskana przez 10% najsukuteczniejszych pod tym względem organizacji (podgrupa pierwsza) wyniosła 864 739 989,68 zł, czyli aż 22,81 razy więcej niż kwoty uzyskane przez organizacje należące do podgrupy drugiej. Różnice pod tym względem pomiędzy pozostałymi podgrupami są zdecydowanie mniejsze i zawierają się z przedziale od 7,21 do 1,62. W podgrupie dziesiątej, czyli najmniej skutecznych w pozyskiwaniu środków z 1% podatku, znalazły się wyłącznie organizacje, które nie uzyskały z tego źródła żadnych środków.

	Podgrupa 1	Podgrupa 2	Podgrupa 3	Podgrupa 4	Podgrupa 5	Podgrupa 6	Podgrupa 7	Podgrupa 8	Podgrupa 9	Podgrupa 10
Suma przychodów z 1% (w zł)	864 739 989,68	37 907 310,60	15 993 618,54	8 650 692,61	5 341 972,04	3 273 625,63	1 900 644,33	895 945,39	124 258,52	0,00
Średnie przychody z 1% (w zł)	931 831,8854	40 804,42476	17 215,95	9 311,83	5 750,24	3 527,61	2 045,90	964,42	133,90	0,00
Mediana przychodów z 1% (w zł)	180 177,98	37 653,03	16 645,40	9 156,67	5 717,10	3 469,75	2 036,70	954,70	15,15	0,00
Wartość maksymalna przychodów z 1% (w zł)	194 380 406,26	70 714,58	24 281,90	12 070,00	7 222,60	4 512,90	2 680,90	1 450,40	500,20	0,00
Wartość minimalna przychodów z 1% (w zł)	70 788,54	24 311,50	12 071,38	7 227,80	4 513,60	2 681,40	1 453,00	500,70	0,00	0,00
Średnia – przychody ogółem (w zł)	6 201 496,42	1 691 636,18	1 269 307,44	813 075,80	900 129,13	486 576,05	407 746,46	362 358,48	754 263,16	162 512,69
Suma przychodów ogółem (w zł)	5 754 988 680,54	1 571 530 013,68	1 179 186 611,79	755 347 415,65	836 219 959,37	451 542 577,82	378 796 457,03	336 631 029,39	699 956 214,84	150 811 777,94
Odsetek przychodów z 1% w łącznej kwocie przychodów	15,03%	2,41%	1,36%	1,15%	0,64%	0,72%	0,50%	0,27%	0,02%	0,00%
Iloraz sumy przychodów z 1% danej podgrupy i następnej podgrupy	22,81	2,37	1,85	1,62	1,63	1,72	2,12	7,21	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 11. Suma, średnia, mediana, wartość minimalna i wartość maksymalna przychodów z 1% podatku, suma i średnia przychodów ogółem oraz porównanie wybranych wartości; organizacje zostały podzielone na dziesięć podgrup w zależności od przychodów uzyskanych z 1% podatku.

Średnie i mediany przychodów z 1% podatku uzyskiwane przez organizacje należące do poszczególnych podgrup również wskazują na taką samą tendencję, czyli bardzo duże zróżnicowanie organizacji pod tym względem pomiędzy podgrupami pierwszą i drugą oraz stopniowe zanikanie różnic pomiędzy kolejnymi podgrupami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

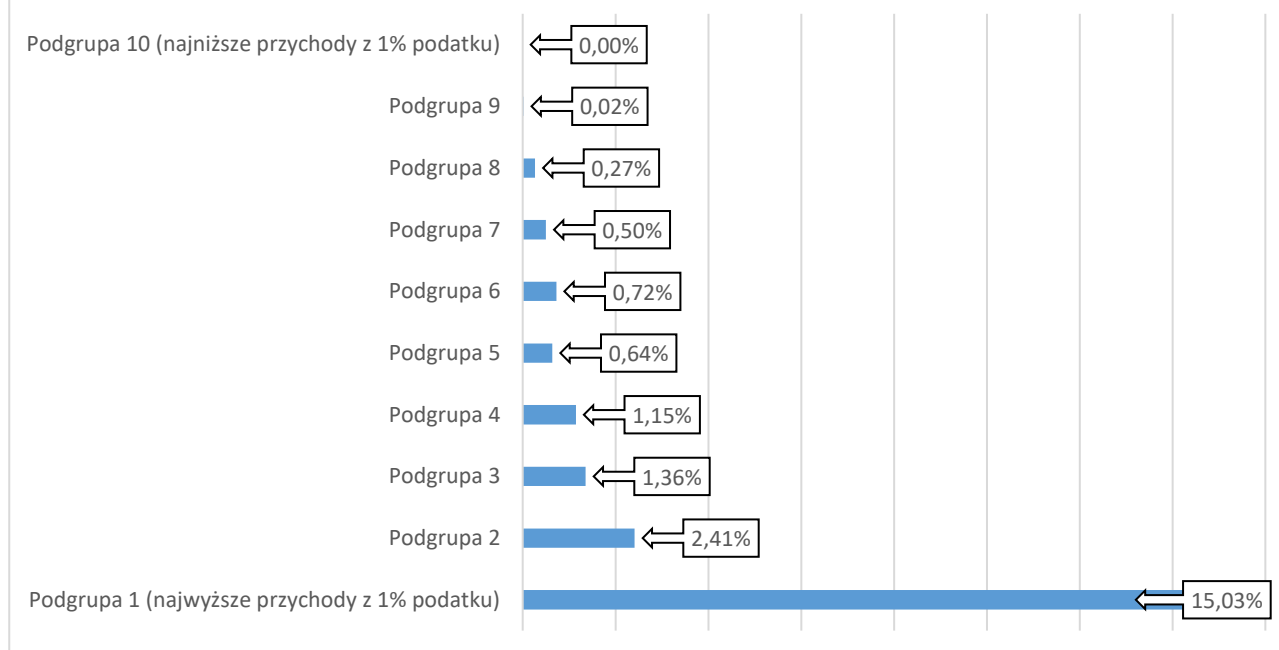
Wykres 25. Średnia i mediana przychodów uzyskiwanych przez organizacje z 1% podatku (wyniki dla podgrup 2–9)

Na wykresie wyżej pokazane zostały wyniki podgrup od drugiej do dziewiątej³. W pierwszej podgrupie średnia przychodu z 1% wynosi 931 831,89 zł i jest 5,17 razy wyższa niż mediana, która przyjęła wartość 180 177,98 zł. Natomiast w kolejnych podgrupach średnie są nieznacznie wyższe niż mediany, a w podgrupie ósmej mediana jest wyższa od średniej. Wskazuje to na to, że różnice pomiędzy organizacjami należącymi do podgrupy drugiej i kolejnych są bardzo nieznaczne, a za skalę zróżnicowania całej populacji odpowiadają w głównej mierze organizacje z podgrupy pierwszej.

Również znaczenie, jakie dla łącznych przychodów organizacji mają środki z 1% podatku, jest zróżnicowane pomiędzy podgrupą pierwszą i pozostałymi. Dla organizacji z pierwszej podgrupy środki uzyskane z tego źródła stanowią aż 15,03% łącznych rocznych przychodów. W podgrupie drugiej ten odsetek stanowi już tylko 2,41, a w kolejnych systematycznie maleje.

³ Ze względu na ponad dwudziestokrotną różnicę średnich przychodów z 1% podatku pomiędzy pierwszą a drugą podgrupą oraz zerowe wyniki obydwu statystyk z grupy dziesiątej podgrupy pierwsza i dziesiąta nie zostały zaprezentowane na wykresie.

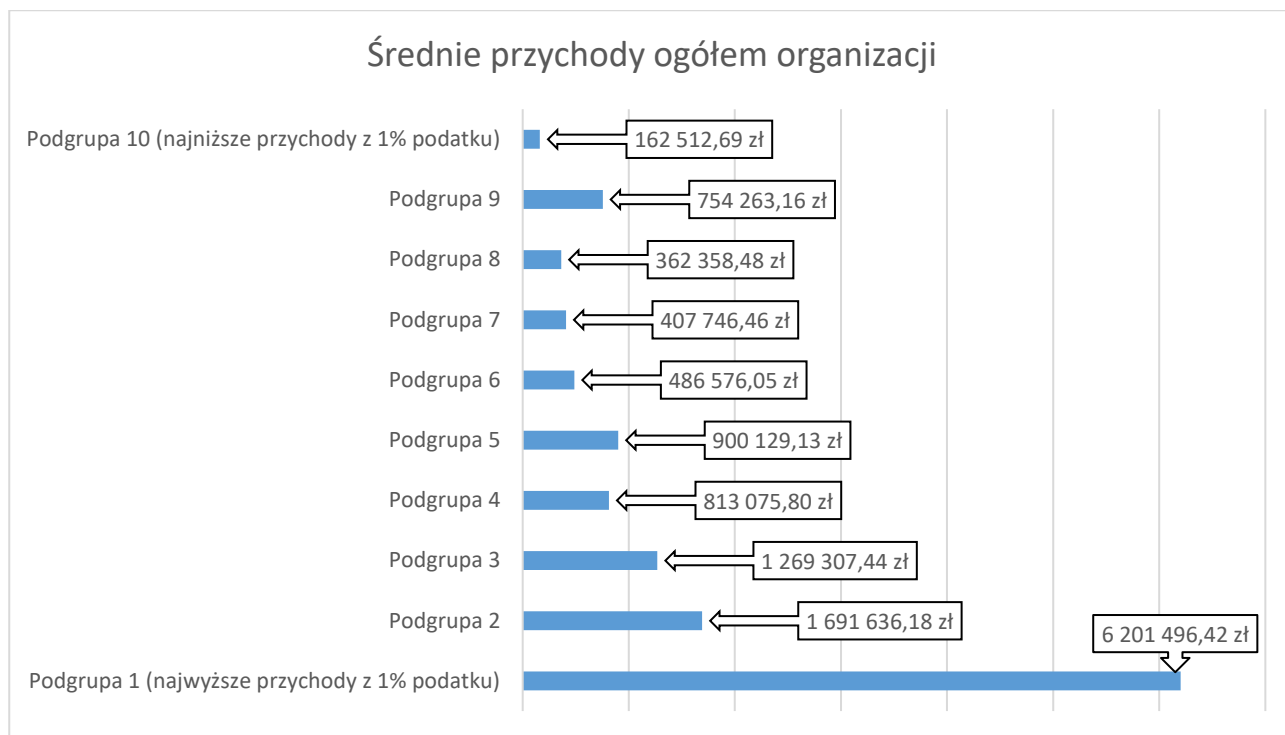
Odsetek przychodów organizacji pochodzących z 1% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 26. Odsetek przychodów pochodzących z 1% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji (w podziale na podgrupy).

Dane na temat łącznych przychodów ze wszystkich źródeł (z działalności nieodpłatnej i odpłatnej pożytku publicznego, z działalności gospodarczej oraz pozostałe przychody, w tym finansowe) wskazują na występowanie zależności pomiędzy skutecznością pozyskiwania środków z 1% podatku a poziomem przychodów. Organizacje z podgrupy uzyskującej najwyższe przychody z 1% podatku mają średni łączny przychód na poziomie 6 201 496,42 zł, czyli 3,67 razy wyższy niż organizacje z podgrupy drugiej. Podobnie jak w przypadku statystyk zaprezentowanych wyżej, również tutaj dynamika spadku przychodów wyhamowuje w kolejnych podgrupach. Istotne jest to, że trend spadkowy występuje tylko od podgrupy pierwszej do czwartej, a pomiędzy kolejnymi podgrupami średnia ogólnych przychodów maleje lub rośnie. Oznacza to, że istnieje zależność pomiędzy uzyskiwaniem wyższych przychodów z 1% podatku a uzyskiwaniem wyższych przychodów z innych źródeł, ale tylko wśród organizacji należących do 40% najsukuteczniej pozyskujących środki z 1%; dla pozostałych organizacji ten czynnik nie ma istotnego związku z poziomem przychodów ogółem.

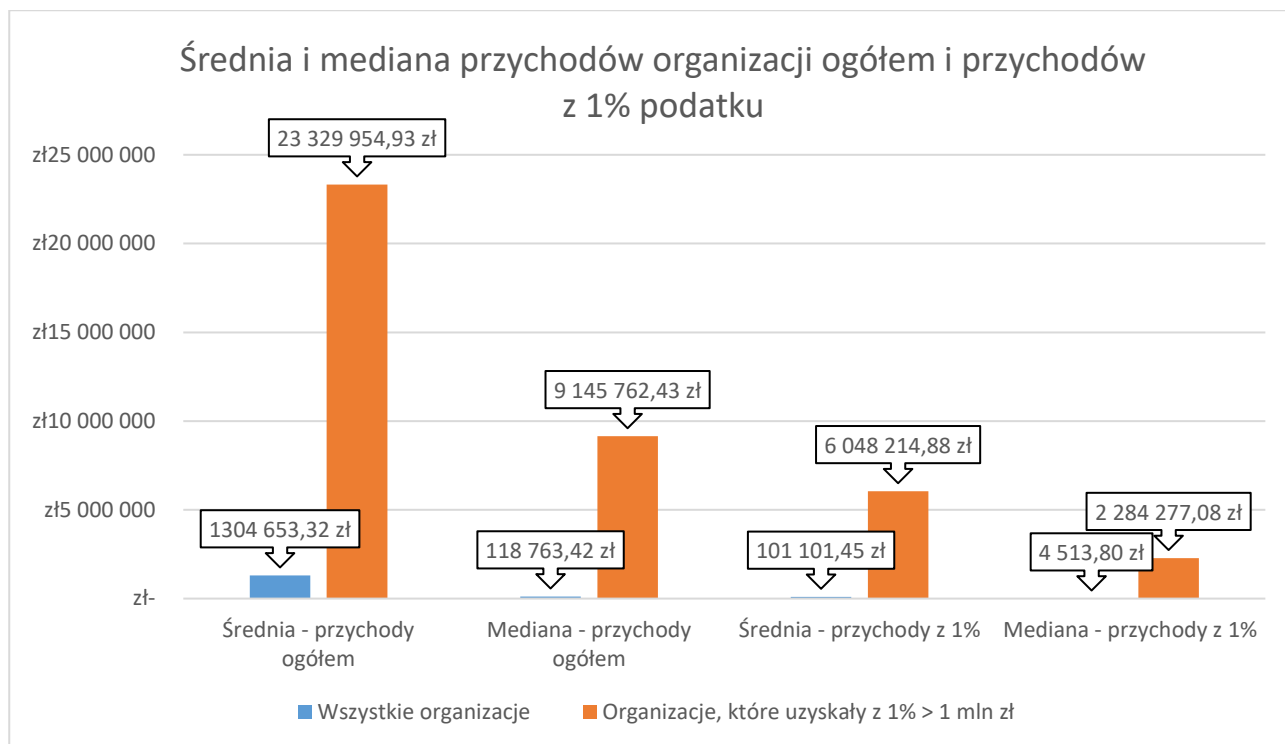

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 27. Średnie przychody uzyskiwane przez organizacje pożytku publicznego ze wszystkich źródeł (w podziale na podgrupy wyróżnione ze względu na wysokość środków pochodzących z 1% podatku)

Porównanie danych na temat ogólnych przychodów organizacji i przychodów z 1% podatku wskazuje na to, że chociaż z tego ostatniego źródła pochodzą znaczne środki dla organizacji z pierwszej podgrupy, to jednak nie one powodują, że te organizacje uzyskują 3,67 razy wyższe przychody niż druga podgrupa. Po odliczeniu środków z 1% podatku organizacje z pierwszej podgrupy dysponują przychodami z innych źródeł 3,11 razy wyższymi niż wynosi łączny ogólny przychód w podgrupie drugiej.

111 organizacji uzyskało z 1% podatku kwoty wyższe niż 1 mln zł. Podczas gdy w całej populacji organizacji pożytku publicznego środki pochodzące z 1% podatku stanowią 7,75% ogólnych przychodów, to dla organizacji, które uzyskały 1 mln zł lub więcej z tego źródła, odsetek ten wynosi 25,92. Jak widać na wykresie zamieszczonym poniżej, organizacje, które uzyskały ponad 1 mln zł z 1% podatku mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł; mediana przychodów ogółem organizacji, które uzyskały z 1% podatku 1 mln zł lub wyższą kwotę jest aż 77 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 28. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 1 mln zł lub wyższą.

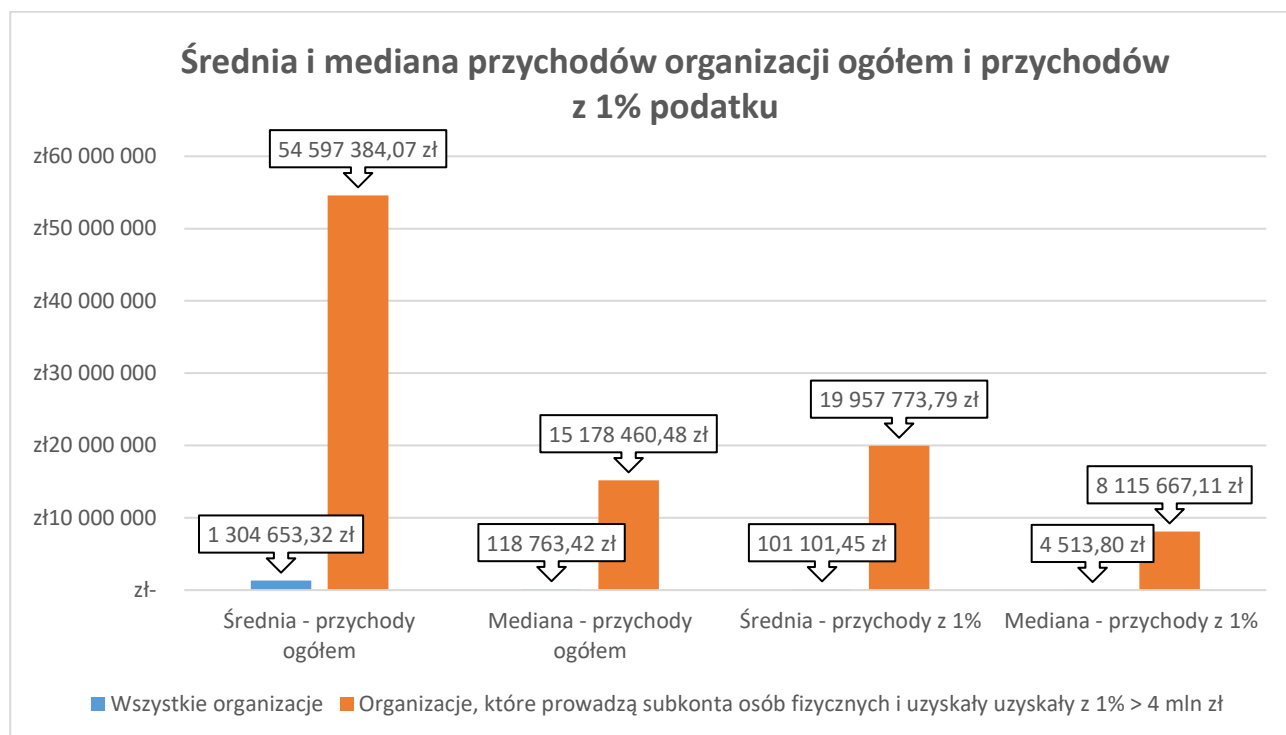
1 376 organizacji, czyli 14,82% wszystkich organizacji pożytku publicznego, nie uzyskało z 1% podatku za rok 2021 żadnych przychodów; stanowi to wzrost liczby takich organizacji o zaledwie 0,31 punktu procentowego w stosunku do poprzedniego roku. Na tle pozostałych organizacji pożytku publicznego wyróżniają się one znacznie niższymi przychodami pochodzącymi z innych źródeł; średnie przychody ogółem tych organizacji stanowią zaledwie 34,8% średnich przychodów organizacji, które uzyskały przychody z 1% podatku.

		Przychody ogółem (w zł)	Przychody z działalności nieodpłatnej (w zł)	Przychody z działalności odpłatnej (w zł)	Przychody działalności gospodarczej (w zł)	Przychody z 1% podatku (w zł)
Organizacje, które uzyskały przychody z 1% podatku	Suma	11 423 453 141,73	8 232 345 489,40	1 216 965 626,02	686 416 546,78	9 388 280 57,34
	Mediana	132 130,29	65 495,86	0,00	0,00	6 360,65
	Średnia	1 444 178,65	1 040 751,64	153 851,53	86 778,32	118 688,76
Organizacje, które nie uzyskały przychodu z 1% podatku	Suma	691 557 596,32	395 841 157,89	77 147 552,17	69 037 379,40	0,00
	Mediana	55 199,18	89 88,81	0,00	0,00	0,00
	Średnia	502 585,46	287 675,26	56 066,54	50 172,51	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Tabela 12. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2021 roku – zestawienie danych dla wszystkich organizacji pożytku publicznego i organizacji, które nie uzyskały przychodów z 1% podatku

Duża część organizacji, które uzyskują z 1% podatku najwyższe kwoty, prowadzi subkonta na rzecz osób fizycznych potrzebujących wsparcia. Wśród 34 organizacji, których przychody z 1% podatku za 2021 rok przewyższyły 4 mln złotych, było takich organizacji aż 22. Najwyższą, wynoszącą 194 380 403,26 zł, kwotę uzyskała również organizacja, za pośrednictwem której rodzice chorych i niepełnosprawnych dzieci mogą zakładać subkonta, gdzie gromadzone są środki z 1% podatku oraz darowizny. Jak pokazują dane zamieszczone na wykresie poniżej, organizacje prowadzące subkonta i uzyskujące z tego powodu przychody przekraczające 4 mln zł mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł; mediana przychodów ogółem tych 22 organizacji jest aż 127,8 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego. Ponadto te organizacje są do siebie podobne pod względem struktury i wysokości przychodów; wskazuje na to fakt, że średnie i mediany ich przychodów – zarówno ogólnych, jak i pochodzących z 1% podatku – są do siebie zbliżone (średnia ogólnych przychodów jest zaledwie 3,6 razy wyższa niż mediana, a średnia przychodu z 1% jest 2,46 razy wyższa niż mediana). W strukturze przychodów tych organizacji środki z 1% podatku stanowią bardzo dużą część, czyli aż 36,55%. Odsetek ten wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego aż o 3,8 punktu procentowego, czyli bardzo znacząco.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 29. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych.

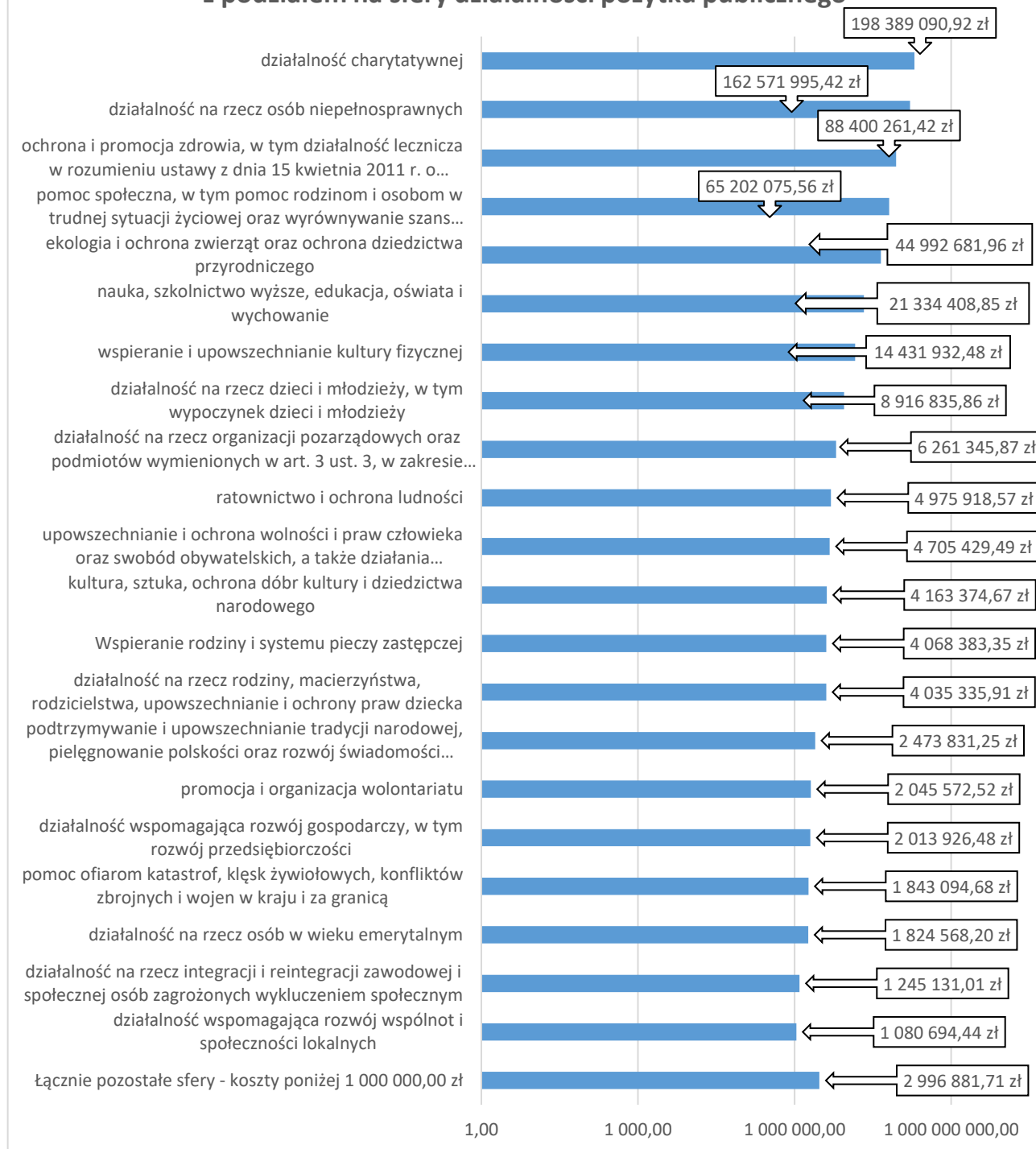
3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z zamieszczonych sprawozdań za 2021 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły we wskazanych przez siebie trzech głównych sferach działalności pożytku publicznego szacunkowe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku w łącznej kwocie **667 898 115,73 zł**, przy czym w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego było to **647 972 770,62 zł**, a w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego – **19 925 345,11 zł**.

W ramach prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku, co obrazuje wykres 30, organizacje przeznaczyły na realizację działań pożytku publicznego w sferach działalności charytatywnej (198 389 090,92 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (162 571 995,42 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy *o działalności leczniczej* (88 400 261,42 zł) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (65 202 075,56 zł).

Organizacje pożytku publicznego ponosiły koszty ze środków z 1% podatku głównie w ramach kosztów działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (94,26% kosztów organizacji ogółem z 1% podatku). Koszty z tych środków były poniesione znacznie rzadziej podczas realizacji działalności odpłatnej pożytku publicznego (3,15% kosztów) oraz kosztów administracyjnych (1,92% kosztów) i pozostałych kosztów (0,66% kosztów). Struktura kosztów poniesionych z 1% podatku jednoznacznie wskazuje, że organizacje finansują z tych środków głównie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co jest zgodne z głównym założeniem ustawy, która wskazuje, że środki te mogą być wykorzystane na prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Szacunkowe koszty poniesione w 2021 roku z 1% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

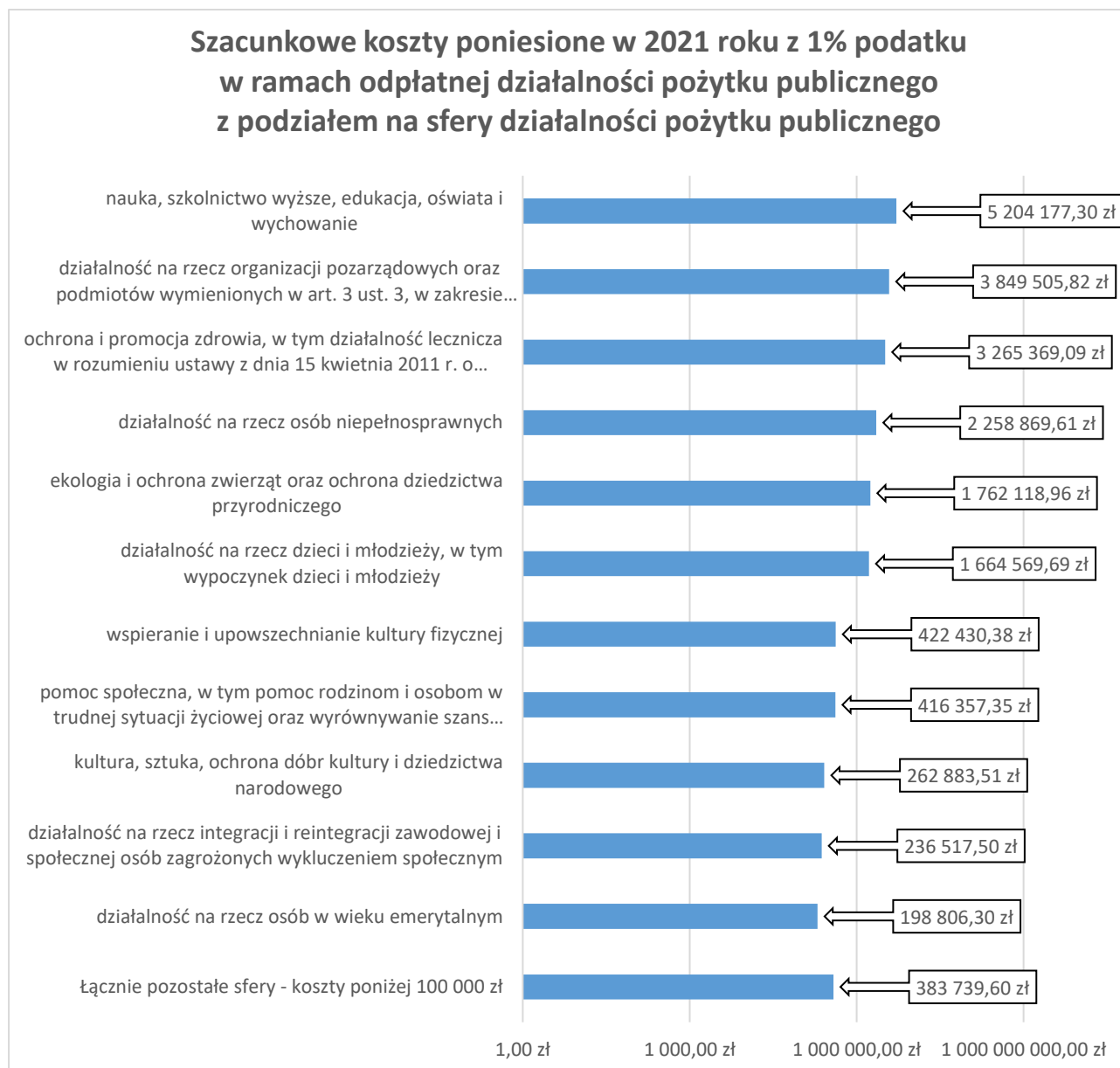

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 30. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z kolei w ramach prowadzonej działalności odpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku, co obrazują wykres 31, organizacje przeznaczyły na sfinansowanie kosztów w ramach następujących sfer: nauki, szkolnictwa wyższego,

edukacji, oświaty i wychowania (5 204 177,30 zł), działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy w zakresie określonym w pkt 1–33 ustawy (3 849 505,82 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej (3 265 369,09 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (2 258 869,61 zł), ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego (1 762 118,96 zł) oraz działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży (1 664 569,69 zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych na stronie internetowej Narodowego Instytutu Wolności www.niw.gov.pl (stan na 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 31. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Organizacje pożytku publicznego w celu zwiększenia przychodów z 1% podatku przeprowadzają kampanie informacyjno-reklamowe. Poniżej przedstawiamy dynamikę

kosztów przeznaczanych na kampanie w latach 2011–2020, tj. od wprowadzenia rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. Nr 80, poz. 434) określającego wzór sprawozdania merytorycznego dla organizacji pożytku publicznego. W ramach sprawozdań za lata 2011–2012 organizacje wykazały koszty ponoszone na kampanie 1% podatku niezależnie od osiągniętych przychodów ogółem. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 234) koszty ponoszone na kampanie 1% wykazują jedynie organizacje, które osiągnęły przychód ogółem powyżej 100 000 zł. Ta zasada została utrzymana w sprawozdaniach merytorycznych zamieszczanych przez organizacje począwszy od 2018 roku, określonych rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061).

Z danych ze sprawozdań merytorycznych za 2021 rok wynika, że 4 914 organizacji pożytku publicznego, które osiągnęły w okresie sprawozdawczym przychody powyżej 100 000 zł, wydatkowało łącznie na kampanie informacyjno-reklamowe 36 636 376,55 zł, tj. o 2 343 576,46 zł więcej niż w roku poprzednim. Warto zaznaczyć, że wg danych za 2021 rok 4 423 z 4 914 organizacji (90,01%), które wypełniły „pełne” sprawozdanie merytoryczne, czyli dla organizacje o przychodach ogółem powyżej 100 000 zł, nie ponosiło kosztów w związku z prowadzoną akcją informacyjno-reklamową, co znajduje potwierdzenie w medianie tych kosztów, która wyniosła 0. Tylko 491 organizacji finansowało koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku.

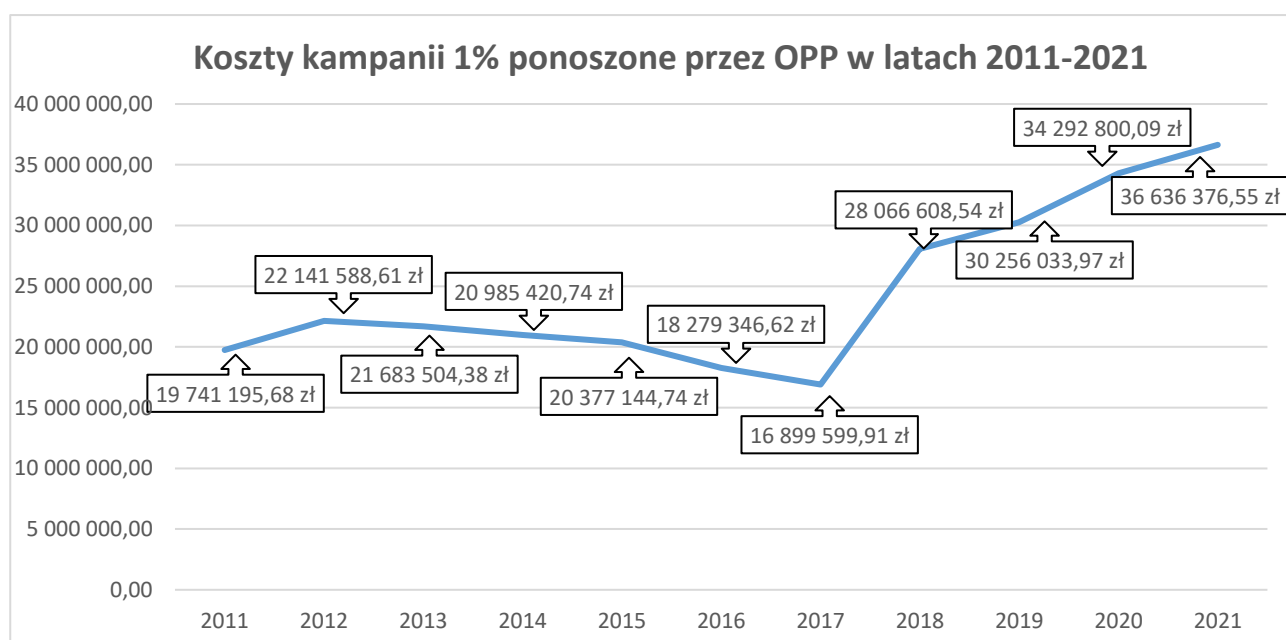
Rok	Liczba sprawozdań z informacją o kampanii 1% podatku	Koszty kampanii 1%	Średnio na kampanię 1% w latach 2011–2019	Mediana
2011	7584	19 741 195,68	2 603,01	0,00
2012	7916	22 141 588,61	2 797,07	0,00
2013	3964	21 683 504,38	5 470,11	0,00
2014	4148	20 985 420,74	5 059,17	0,00
2015	4274	20 377 144,74	4 767,70	0,00
2016	4395	18 279 346,62	4 159,12	0,00
2017	4608	16 899 599,91	3 667,45	0,00
2018	4756	28 066 608,54	5 901,31	0,00
2019	4956	30 256 033,97	6 104,93	0,00
2020	4663	34 292 800,09	7 354,24	0,00
2021	4914	36 636 376,55	7 455,51	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2021 roku)

Tabela 13. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2021

Organizacje, których przychody ogółem są niższe od 100 000,00 zł nie wykazują informacji o poniesionych kosztach na ww. kampanie reklamowe i informacyjne, co może nieznacznie zaniżyć ogólny wynik dotyczący tych kosztów.

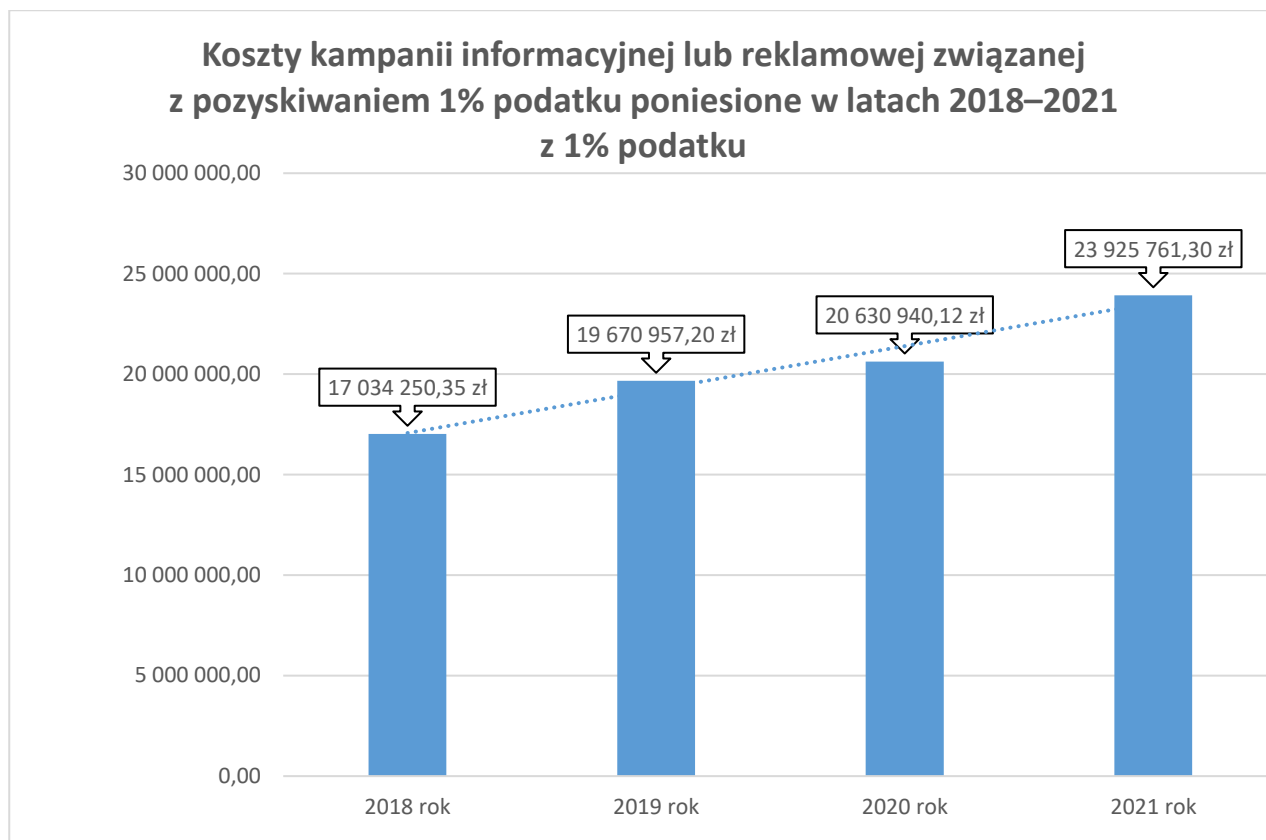
Jak wskazaliśmy powyżej, średnia kosztów poniesionych w 2021 roku na kampanie informacyjno-reklamowe to 7 455,51 zł, co stanowi 0,21 % kosztów organizacji, która wydatkowała najwyższą kwotę na ten cel, tj. 3 602 467,01 zł (o 459 401,85 więcej niż w 2020 roku, przy czym całość tych kosztów została sfinansowana ze środków z 1% podatku. Poniesione koszty na realizację ww. kampanii 1% podatku stanowiły jedynie 0,32% kosztów ogółem poniesionych przez organizacje pożytku publicznego. Jednocześnie suma kosztów poniesionych z 1% podatku na realizację ww. kampanii (36 636 376,55 zł) stanowiła 4,82% wszystkich kosztów poniesionych z 1% podatku w 2021 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2021-2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 32. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011-2021

Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. 2061) organizacje pożytku publicznego od sprawozdań za 2018 rok zobowiązane są do wykazania kosztów kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku poniesionych z 1% podatku. Koszty poniesione z 1% podatku na ww. kampanie wzrosły w 2021 roku w porównaniu do poprzedniego roku o 3 294 821,18 zł (wzrost o 15,97 punktu procentowego), natomiast w stosunku do 2018 roku (pierwszy rok, w którym organizacje prezentowały taką informację) wzrost ten wyniósł aż 6 891 510,95 zł (wzrost o 40,46 punktu procentowego). Jak wynika z poniższego wykresu z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku, które są ponoszone z tych środków.

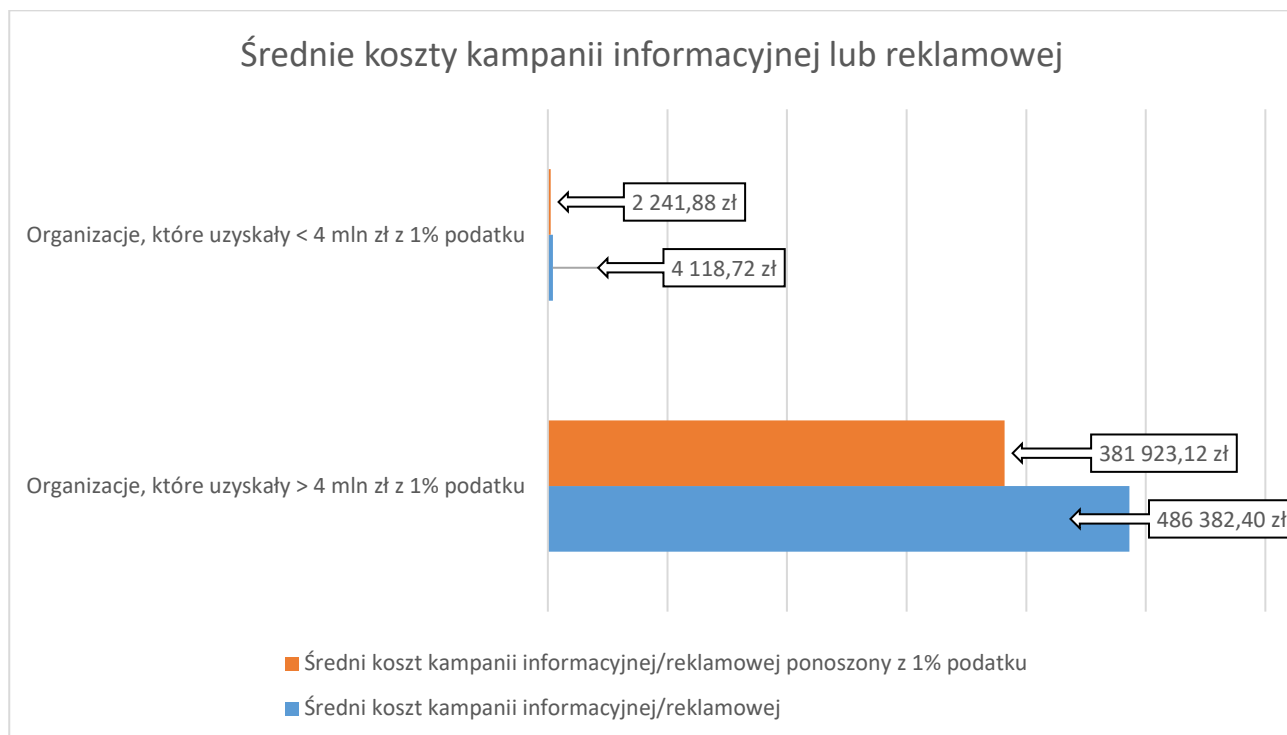
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2018–2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 6 grudnia 2022 roku)

Wykres 33. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku poniesione w latach 2018–2021 z 1% podatku

Porównanie kosztów kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszonych przez ogół OPP oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł wskazuje na ogromne różnice pod tym względem. Średni koszt kampanii informacyjnej lub reklamowej ponoszony z przychodów z 1% przez organizację, która uzyskała z tego źródła ponad 4 mln zł, wynosi 381 923,12 zł, co stanowi 78,52% kosztów na ten cel ponoszonych ze wszystkich źródeł. Jest to kwota prawie 170-krotnie wyższa niż średni koszt kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszony z przychodów z 1% podatku przez pozostałe OPP, który wynosi 2 241,88 zł. W głównej mierze wynika to z tego, że większość OPP nie poniosła żadnych kosztów na działania informacyjne i reklamowe – 4 423 organizacje zamieszczające sprawozdania merytoryczne „pełne” nie poniosło żadnych kosztów kampanii informacyjnych i reklamowych, a 4 640 organizacji nie sfinansowało ich z przychodów z 1% podatku. Dane pokazują, że te organizacje, które ponoszą koszty na kampanie informacyjno-reklamowe, finansują je przede wszystkim ze środków z 1% podatku. We wszystkich organizacjach 65,31% kosztów kampanii jest ponoszone z przychodów z 1% podatku, a wśród tych, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł, odsetek ten wynosi aż 78,52%.

Tak duża, bo 170-krotna, różnica w średnich kosztach kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszonych przez organizacje czerpiące z 1% podatku największe przychody i pozostałe organizacje jest kolejnym argumentem za tym, że organizacje, które są najsukuteczniejsze w pozyskiwaniu finansowania z tego źródła, jednocześnie się w tej dziedzinie specjalizują. Przekonanie dużej liczby osób do tego, by przekazały 1% swojego podatku konkretnej organizacji, wymaga podjęcia wielu działań informacyjnych, komunikacyjnych i reklamowych.

W związku z tym możliwość ponoszenia kosztów na ten cel jest bardzo ważnym czynnikiem modelu funkcjonowania tych OPP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2021 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (6 grudnia 2022 roku)

Wykres 34. Średnie koszty kampanii informacyjnych i reklamowych pokrywane z przychodów ogółem organizacji i z przychodów z 1% podatku w podziale na wszystkie organizacje wypełniające pełne sprawozdanie merytoryczne oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł

4. Wnioski

Z przeprowadzonej analizy danych zawartych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego oraz danych Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Finansów wynika, że:

1. liczba organizacji, które co roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego, po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 systematycznie spada w ostatnich latach z 505 organizacji w 2014 roku do 306 w 2021 roku,
2. status organizacji pożytku publicznego jest przyznawany częściej na przełomie roku, a zwłaszcza w listopadzie niż w pozostałych miesiącach, bowiem 140 organizacji z 306, które otrzymały ten status w 2021 roku, uzyskało go w styczniu, lutym, listopadzie i grudniu, co stanowi 45,75% wszystkich organizacji, które otrzymały status w tym roku,
3. liczba organizacji, którym był wykreślony status organizacji pożytku publicznego wynosiła średnio 183 organizacje rocznie oprócz lat 2012–2015 i 2019–2021, kiedy nastąpił wzrost tej liczby – w 2021 roku status ten straciło w sumie 267 organizacji, z czego 148 w pierwszych dwóch kwartałach tego roku, co stanowi 55,43% wszystkich organizacji, które sąd pozbawił statusu OPP w 2021 roku,
4. organizacje pożytku publicznego w zdecydowanej większości to stowarzyszenia i fundacje, które to formy prawne w 2021 roku miało 87,24% wszystkich organizacji,
5. ponad 45% wszystkich organizacji posiadało w 2021 roku siedzibę w jednym z czterech województw: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim,
6. ponad 57% wszystkich wskazań w sprawozdaniach merytorycznych za 2021 rok dotyczyło prowadzenia działalności pożytku publicznego w jednej z sześciu sfer:

- 1) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, 2) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży, 3) nauki i szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania 4) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, 5) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, 6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
7. z roku na rok wysokość środków z 1% podatku otrzymywanych przez organizacje pożytku publicznego ulega systematycznemu wzrostowi, co oznacza zwiększenie świadomości wśród podatników co do potrzeb organizacji pożytku publicznego, w tym prowadzonej przez nie działalności statutowej – w stosunku do roku poprzedniego wysokość środków z 1% podatku przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2021 roku wzrosła o 55 745 751,83 zł, tj. o 6,31 punktu procentowego,
 8. środki z 1% podatku wynosiły 7,75% łącznej kwoty przychodów ogółem za 2021 rok organizacji pożytku publicznego i tym samym środki te stanowią dość istotne źródło przychodów organizacji,
 9. przychody i koszty działalności gospodarczej, w ujęciu całościowym, faktycznie wskazują na charakter dodatkowy działalności gospodarczej wobec działalności pożytku publicznego, bowiem stanowiły w 2021 roku odpowiednio 6,24% przychodów ogółem i 4,87% kosztów ogółem,
 10. liczba podatników przekazujących w 2021 roku środki z 1% podatku zwiększyła się o około 248 000 w stosunku do poprzedniego roku, co oznacza rosnące zaufanie społeczeństwa/podatników do organizacji pożytku publicznego, także w zakresie bezpieczeństwa przekazywanych kwot związanego z realizacją założonych przez organizacje zadań,
 11. organizacje, które uzyskiwały najwyższe przychody z 1% podatku w 2021 rok, miały również wielokrotnie wyższe przychody z innych źródeł niż pozostałe organizacje,
 12. koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej w 2021 roku dotyczącej 1% podatku zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 2 343 576,46 zł, co prawdopodobnie może mieć związek z większą świadomością możliwości ich wydatkowania oraz wykazywania w sprawozdaniach,
 13. z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku, które są ponoszone z tych środków – z 17 034 250,35 zł w 2018 roku do 23 925 761,30 zł w 2021 roku (wzrost o 6 891 510,95 zł czyli o 40,46 punktu procentowego). W stosunku do 2020 roku koszty te zwiększyły się o 3 294 821,18 zł, czyli o 15,97 punktu procentowego.

Powyższe potwierdza również zasadność prowadzenia działań nadzorczych nad organizacjami oraz skuteczność przeprowadzanych kontroli. Wydaje się właściwym przeprowadzenie w kolejnych latach akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do organizacji pożytku publicznego w zakresie zmieniających się przepisów dotyczących tych organizacji, w tym wymogów związanych z finansowaniem z 1,5% podatku – promocji mającej na celu zachęcenie do przekazania 1,5% podatku.